

Matilda Matsi

”SE OLI MUN SELLANEN HENKIREIKÄ, SIELT MÄ OPIN PALJON”
Sukupuolen esittäminen ja queer-tubettajien voimaannuttava vaikutus

Pro Gradu -tutkielma
Matilda Matsi
Kuvataidekasvatus
Lapin yliopisto
2020

Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta

Työn nimi: ”SE OLI MUN SELLANEN HENKIREIKÄ, SIELT MÄ OPIN PALJON” –

Sukupuolen esittäminen ja queer-tubettajien voimaannuttava vaikutus

Tekijä: Matilda Matsi

Koulutusohjelma/oppiaine: Kuvataidekasvatus

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 76

Vuosi: kevät 2020

Tiivistelmä:

Tarkastelen tutkimuksessani sitä, mitä ihmiset oppivat YouTuben transsukupuolisten ja muunsukupuolisten ihmisten tubetusvideoista. Tutkin erityisesti sitä, minkälaisia merkityksiä videoissa on ja mitä videoita katsovat ihmiset – tutkija mukaan lukien – oppii niistä. Tarkastelen lyhyesti myös videoiden sisällöllisiä näkökulmia ja sukupuolen ilmaisua queer-tubetuksen kontekstissa sekä tuotan kuvakiteytyksiä. Tutkielman teoreettisena viitekehystenä toimivat transtutkimuksen ja sukupuolentutkimuksen ja feministisen pedagogiikan tutkimus sekä teoria internetjulkisuudesta, vaikuttamiskulttuurista ja videoiden koukuttavuudesta. Tutkimuksen aineistoa ovat kahden ihmisen haastattelut sekä kahdeksan tubettajan videot. Analyysimetodinä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimuksessa tuotettu tieto syvensi käsitystä tubettamisesta ja nimenomaan trans- ja muunsukupuolisten ihmisten tekemistä videoista sekä niiden merkityksestä katsojille. Tutkielman tuloksien mukaan videoiden katsomisella on seuraavia vaikutuksia: viiteryhmään kuulumisen tunne on tärkeä osa katselua, algoritmit helpottavat itseä kiinnostavien videoiden löytämistä ja videot tukevat eri ikävaiheessa tapahtuvaa sukupuolen pohdiskelua. Lisäksi videot luovat mahdollisuuden nähdä virtuaalisesti erilaisia ihmisiä niistä viiteryhmistä, joihin kokee kuuluvansa ja mahdollisuuden ikään kuin tavata heitä maantieteellisestä sijainnista huolimatta. Videot antavat tietoa tärkeistä asioista liittyen sukupuoli-identiteettiin ja seksuaalisuuteen. Videoiden katseluun vaikuttaa tutkimuksen perusteella liittyvän myös helpotusta lokeroinnin ja voimakkaan itsensä tarkkailun käsittelyyn.

Avainsanat: queerpedagogiikka, haastattelututkimus, mediakasvatus, sosiaalinen media, YouTube, sukupuoli-identiteetti

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi:

University of Lapland, Faculty of Art and Design

The title of the pro gradu thesis:

”IT WAS MY KIND OF A BREATHING ROOM, I LEARNED A LOT FROM THERE”

Performing gender and the empowering effect of queer youtubers

Writer: Matilda Matsi

Degree programme/subject: Art education

Type of the work: Master’s thesis

Number of pages: 77

Year: 2020

Summary:

This study examines what people learn from YouTube videos made by trans and nonbinary vloggers. The study examines what kind of significance is given to the videos and what people watching the videos learn and acquire in their gender identity from watching them. The study examines the content of these videos as well as gender expression in the context of queer vlogging.

The study relies on trans studies, gender studies and feminist pedagogy as well as presenting different forms of internet celebrity and influencer culture. The material includes two interviews, three illustrations and the videos of eight queer youtubers. Both qualitative and network ethnographical research methods were used in the study to collect and analyze the phenomenon. The data was gathered using a semi-structured interview. Data driven content analysis was applied in the analysis.

This resulted in a deepened understanding of queer and trans youtubers and the importance of these videos to the people who watch them. As a result, it can be seen that having a feeling of belonging to a reference group plays an important role when watching a YouTube video by trans youtubers. Algorithms help the viewer to find more content that interests them. The videos have a role in supporting the reflection of one’s gender. With the help of the videos it is possible to see people from one’s own reference group and a possibility to meet them despite one’s geographical position. Through the videos the viewer learns about important issues concerning gender identity and sexuality. It also seems that the videos have a relieving effect on the viewer when having moments of strong self observation and getting anxiety over being put in a box.

Keywords: queer pedagogy, interview study, media pedagogy, social media, YouTube, gender identity

I give permission the pro gradu thesis to be read in the Library   X

TUBEAINEISTO

1. Jake Edwards

2. MilesChronicles

3. Riley J. Dennis

4. Henny Harjusola

5. Ash Hardell

6. uppercase CHASE 1

7. Fox & Owl

8. Stef Sanjati

Sisällys

1. JOHDANTO	6
2. TUBETUKSEN SUUNTIA SUKUPUOLEN MONINAISUUDEN KEHYKSESSÄ	11
2.1 YOUTUBE JA TUBETUKSESTA	11
2.2 VIDEOPÄIVÄKIRJAN JA ELOKUVAAMISEN RAJALLA.....	13
2.3 SUKUPUOLEN MONINAISUUS	14
3. INTERNETJULKISUUS JA KATSOJAN KIINNITTÄMINEN	19
3.1 Internetjulkisuuden lyhyt historia.....	19
3.3 Eksklusiivisuus, eksoottisuus, harvinaisuus ja arkipäiväisyys	22
4. SUKUPUOLEN MONINAISUUS TAIDEKASVATUSKEHYKSESSÄ	25
4.1 Feministinen taidekasvatus	25
4.2 Sortoa vastustava kasvatus.....	25
5. VERKKOETNOGRAFINEN TUTKIMUS	28
5.1 Käytetyistä termeistä ja aineiston valinnasta	28
5.2 AINEISTON ESITTELY	29
5.3 HAASTATTELUJEN TOTEUTUKSESTA	31
5.4 KOKEMUKSEN TUTKIMINEN HAASTATTELUJEN KEINOIN.....	32
5.5 AINEISTOLÄHTÖINEN SISÄLLÖNANALYYSI	34
5.6 VERKKOETNOGRAFIA	35
6. HAASTATTELUJEN ANALYYSI	39
6.1 VIDEOJEN FORMAATTI	39
6.2 VIDEOJEN SISÄLTÖ	48
6.3 KATSUMISKOKEMUS.....	54
7. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET – ”21ST CENTURY SKILLS”	66
LÄHTEET	70

1. JOHDANTO

”Et ole yksin. Et ole yksin, koska tapasin netissä ihmisiä, jotka ovat kuin minä, satoja ja satoja kertoja.”

”Trans-osuus ei määrittele minua. Se, että olen mies, määrittelee minut. Minä itsenäni määrittelen itseni.”

(McKenna 7.9.2017)

Näin toteaa 22-vuotias Miles McKenna YouTube-videollaan. Miles on transmies ja hänen videoitaan seuraa tällä hetkellä (toukokuussa 2020) 1,18 miljoonaa ihmistä. YouTube on suurin netissä toimivista suoratoistopalveluista, ja sinne ladataan joka minuutti yli 100 tuntia videoita. YouTubessa toimivia videoiden tekijöitä kutsutaan tubettajiksi. Niiden tubettajien yhteydessä, joille tubettamisesta on tullut harrastuksesta työ ja elinkeino, puhutaan vaikuttamisesta ja vaikuttamiskulttuurista (eng. Influencers). Olen pohtinut sukupuolta ja sukupuolen ja seksuaalisuuden representaatioita niin elokuvissa kuin sarjoissa lähes koko elämäni. Ihmisen kokemus kehosta, sukupuolesta ja seksuaalisuudesta ja identiteetin kehittymisestä kiinnostaa minua. Olen tehnyt havainnon, että usein transihmiset esitetään elokuvissa ja sarjoissa joko romantisoiden tai ikään kuin etäännytetysti ja oudosti. Havainnon tehtyäni päädyin tutkimaan internetissä toimivaa videopalvelun tuotantoa ja havaitsin siellä olevan valtavan määrän transihmisten tai sukupuoleltaan moninaisten ihmisten itse tuottamaa mediasisältöä. Videopalveluissa nuoret ja vanhemmat ihmiset kertovat itse seksuaalisuudestaan, suhteestaan kehoon ja kehonkuvaan omilla ehdoillaan ja omasta näkökulmastaan. YouTube on suhteellisen uusi (perustettu 2005) areena ja visuaalisena ympäristönä uudenlainen tapa ilmaista ja olla näkyvänä esillä.

YouTube on Googlen omistama videopalvelu. YouTube-sisällön tuottamisen voi jakaa kahteen osaan: katsojiin ja tubettajiin. Tubettaminen on sitä, että ihminen lataa YouTubeen mitä tahansa videoita. Vloggaaja puolestaan tekee videoblogia eli vlogia jostain valitsemastaan aiheesta. YouTuben kanavan avulla voi tavoittaa kymmeniä tuhansia ihmisiä. YouTubea käyttää tällä hetkellä yli kaksi miljardia käyttäjää joka päivä (YouTube Official Blog, 2017). YouTube on myös kaupallistunut viisitoistavuotisen historiansa aikana ja parhaimmille ja suosituimmille tubettajille

videoiden tekeminen ja lataaminen toimii kokopäivätyönä. Olen kiinnostunut pro gradussani trans- ja muunsukupuolisuutta käsittelevistä videoista ja kanavista ja niitä katsovien ihmisten katsojakokemuksesta.

Transihmiset ovat yhteisönä hyvin edustettuina YouTubessa, mutta akateemista tutkimusta sisällöistä ja siitä, mitä vaikutuksia videoiden katsomisella on, on vielä aika vähän. Suomessa trans- ja mediakysymyksistä on kirjoittanut mm. tutkija Valo Vähäpassi. Samoja tutkimusaiheita löysin Brandon Millerin tutkimuksesta 2017 nimeltä *YouTube as Educator: A Content Analysis of Issues, Themes, and the Educational Value of Transgender-Created Online Videos*. Taidekasvatuksesta feministisestä ja queernäkökulmasta Suomessa on kirjoittanut muun muassa taiteiden tohtorit Tiina Pusa ja Anniina Suominen (2015, 2019). Antropologi Crystal Abidin tutkimukset vaikuttamiskulttuurista ja YouTubesta ovat olleet hyödyllistä lukemista tutkimukseni kannalta. Tutkimuksen teon aikana törmäsin toistuvasti turhauttavaan tunteeseen siitä, että löytämäni tieteellinen materiaali on vanhentunutta tai tunkkaisen tuntuista. Internetin ja median tutkimuksessa tämä lienee yleistä. Minusta on myös mielenkiintoista, että tärkeimmäksi lähteekseni muodostui kolmikymppisen usealla eri maanosalla toimivat aasialaisnaisen tutkimukset.

Transihmisten voi nähdä olevan alisteisessa asemassa yhteiskunnassa lainsäädännöllisistä syistä. Suomessa sukupuolen juridinen vahvistaminen eli korjaaminen omaa sukupuolikokemusta vastaavaksi myös virallisissa rekisteritiedoissa, kuten passissa, edellyttää lääketieteellistä selvittämistä. Vähintään kahden lääkärin on vahvistettava diagnoosi transsukupuolisuudesta. Saadakseen sukupuolta vastaavat henkilöpaperit, on ihmisen lisäksi oltava lisääntymiskyvytön (translaki.fi). Sterilisaatiovaatimus loukkaa mielestäni ihmisten oikeutta koskemattomuuteen ja perheeseen.

Asiaan tuli kesällä 2019 muutos. Translaki.fi sivut kertovat, että kesäkuussa 2019 muodostettu uusi hallitus aloitti itsemääräämisoikeuteen perustuvan translain kokonaisuudistuksen, jossa sukupuolen juridinen vahvistaminen ja lääketieteelliset hoidot erotetaan toisistaan ja lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksesta luovutaan. Hallitusohjelmassa luvataan siis erottaa sukupuolen korjauksen juridinen ja lääketieteellinen prosessi toisistaan. Lakiuudistus ei kuitenkaan ylety nuoriin asti. Alle 18-vuotiaan on yhä odotettava täysi-ikäistymistä saadakseen hoitoja. Myös juridinen korjaus eli henkilörekisteritiedoissa olevan sukupuolimerkinnän muuttaminen vaikkapa passiin, ei koske alle 18-vuotiaita. Sukupuolen vahvistamista koskeva lainsäädäntö ohittaa siis

täysin transnuorten tilanteen. Tutkimukseni kysymykset tubetusvideoiden mahdollisesta voimaannuttavasta vaikutuksesta ja niiden aiheuttamista merkityksistä on siis ajankohtainen.

Näen YouTuben transsukupuolisuutta käsittelevät videot sekä oppivälineinä, oppimisen työkaluina että hyvänä samaistumis pohjana identiteettiään pohtivalle. Tubetuskulttuurissa on myös ongelmia kuten transfobiaa, liputusta ja kiusaamista, joita avaan haastatteluanalyysissa.

Kuvataidekasvatuksen kentällä visuaalinen kulttuuri, myös elokuvakulttuuri ja elokuvakasvatus, on tärkeää. Lähestymistavassa on läsnä taidekasvatuksen yhteiskunnallinen rooli. Voiko videoiden katsomisesta olla jotain hyötyä? Millaisia yhteisiä ja eroavia elementtejä niissä on? Lisäksi havainnollistan ilmiön syntyä ja kuvitan videoiden teemoja.

Tämä tutkimus on laadullinen haastattelututkimus, jossa tarkastelen sitä, mitä merkityksiä haastateltavat ja itse annan YouTuben queerpainotteisille videoille. Queerilla tarkoitan sukupuoli -ja toisinaan seksuaalivähemmistöön kuuluvien tubettajien tekemää materiaalia.

Aineistoni tarkastelu ja tutkimukseni pyrkii vastaamaan kysymykseen: Mitä merkityksiä ihmiset antavat queer-tubettajien videoille? Kun kysyn, miksi ihmiset katsovat queer-tubettajia, haen näiden videoiden merkitystä ihmisten elämässä. Kyse on siitä, mitä katsoja tavoittelee katsomisella sekä tietoisesti että tiedostamattaan ja siitä, mitä katsominen hänelle antaa. Minkälaisia sisältöjä ja teemoja videoissa on ja miten ne on tehty, kiinnostaa minua myös. Näen, että formalistinen puoli vaikuttaa merkityksen kristallisoitumiseen. Haluan ymmärtää ilmiötä ja sitä, minkälaisia merkityksiä tubetusvideot saavat ihmisten elämässä. Lähestyn ilmiötä erilaisten aineistojen kautta. Käytän hermeneuttista tutkimusmenetelmää. Tutkimustekstini edetessä valotan asiaa myös kuvitusten ja teemoittelun perusteella eli kirjoitan aiheesta kuvien kanssa.

Olen haastatellut graduani varten kahta tubettajia seuraavaa ihmistä, joiden katselemiskokemuksia peilaan omiin katselukokemuksiini ja pohdintaani. Lähtökohtani taidekasvattajana perustuu sensitiiviselle, empaattiselle, uudistavalle ja kriittiselle ajattelulle, joka on tyypillistä feministiselle pedagogiikalle. Aineistonani toimivat myös kahdeksan eri vloggaajan videot, joista nostan analyysiluvussa tarkemmin esille muutamia. Analyysini pohjana toimii rinnakkain videoaineisto ja haastatteluaineisto. Tarkastelen aineistoja erikseen ja aineistojen välistä vuoropuheluna.

Tutkimukseni näkökulman ja rajauksen perusolettamus on, että sukupuoli ei ole binäärinen, biologisesti luokiteltu toisilleen vastakkainen kategoria. Ihmisruumiit eivät asetu sukupuolen

suhteen kahteen yhtenäiseen ryhmään vaan sukupuolia on useampia. Sukupuoli on spektri ja ihmiset asettuvat eri kohdille tätä spektriä (translaki.fi). Ajattelen myös, että merkitykset, joita katsojat YouTube-videoille antavat, muodostuvat kokemuksissa eivätkä ole kokonaan sanoin kuvattavissa.

Leena-Maija Rossin kirja *Muuttuva sukupuoli* (2015) on avannut minulle tutkimuksessa sukupuoleen liittyviä teemoja, samoin Valo Vähäpassin (2015) tutkimukset transkysymyksistä. Valitsin tutkimustavakseni verkkoetnografian. Kristiina Jauhonen (2017) kuvailee Nuorisotutkimusseuran nettisivujen Näkökulmajutussa verkkoetnografiaa näin:

”Digitaalinen etnografia on verkkoympäristössä toteutettavaa etnografista tutkimusta. Tutkimuksellisenä lähestymistapana sen voidaan katsoa pitävän sisällään useita erilaisia variaatioita ja painotuksia: osa tutkijoista painottaa vuorovaikutusta tutkittavien kanssa tai aineiston keräämistä sekä virtuaali- että niin sanotuista reaali maailman tilanteista.” (Nuorisotutkimuksen seura)

Kuten perinteinen etnografia keskittyy myös verkkoetnografia *ymmärtämään* tutkittavia, luomaan arkipäiväisestä jännittävän ja luomaan *sisäisen ymmärryksen* tutkittavasta asiasta (Svensson 2019, 59).

Tulkintakehyksinäni toimivat antropologi Crystal Abidinin (2015, 2019) teorit internetjulkisuudesta, vaikuttamiskulttuurista ja videoiden koukuttavuudesta, tekemäni haastattelut sekä nettiartikkelit ja videoesseet (YouTube-videot). Abidin avaa sitä, miten ja miksi joistakin ihmisistä tulee suosittuja internetissä. Hän on tutkinut sitä, miten ihmiset saavat seuraajia, miksi videot viehättävät ihmisiä ja mitä sosiaalisia ja taloudellisia syitä ilmiön taustalla on.

Mediakasvatus on osa varhaiskasvatusta, perusopetusta sekä toisen asteen ja vapaan sivistystyön opintoja (OPH). Esimerkiksi lukion opetussuunnitelmassa mediakasvatus tulee esiin useissa aihekokonaisuuksissa sekä yksittäisten kurssien tavoitteissa ja sisällöissä. Lukion opetussuunnitelmassa nousevat teemoiksi esimerkiksi viestintä -ja teknologiaosaaminen sekä kuvataiteen valinnaisista kursseista Osallisena mediassa (KU3) -kurssi, joka on kehitetty vastaamaan mediakasvatuksellisiin tarpeisiin. Opetuksen on opetussuunnitelman mukaan perehdytettävä ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin (LOPS 2015). Tubettaminen on yksi iso ajankohtainen visuaalisen kulttuurin ilmiö ja muoto.

Syksyllä 2019 julkaistusta Kouluterveyskyselystä ilmenee, että 8. ja 9.-luokkalaisista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvista nuorista yli 40 prosenttia oli kokenut henkistä väkivaltaa vanhempiensa tai muiden huoltajien aikuisten taholta. Sen lisäksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevat muita enemmän kiusaamista koulussa. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvista yläkoululaisista henkistä väkivaltaa kertoi kokeneensa 46 prosenttia ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvista 45 prosenttia, kun muista samanikäisistä näin kertoi kokeneensa 28 prosenttia. Nämä luvut herättävät minussa huolta ja ahdistusta. Sukupuolisensitiivinen ja yleensä sensitiivinen kasvatus on vielä työmaa koulussa.

Eettiset ja tutkimuseettiset kysymykset nousevat isoon osaan tutkielmassani. YouTuben erittäin tehokas suosittelualgoritmi voi myös johtaa oudoille vesille. Väärä informaatio, valeutiset, salaliittoteoriat ja tietynlaiseen ”madonreikään” putoaminen on noussut relevantiksi aiheeksi ja huolenaiheeksi YouTuben kohdalla. Kirjoitan siitä myös haastatteluanalyysissa. Oma positioni aiheeseen on kiinnostunut, mutta myös vähän ulkopuolinen. En ole trans, mutta koen olevani muunsukupuolinen. Olen kiinnostunut asian tutkimisesta, koska minulla on sukupuolen pohtimisesta myös omakohtaista kokemusta. Ainakin se helpottaa käsittämään itseäni ymmärtävää suhtautumista aineistoon.

Tutkimuksen kannalta keskeisten käsitteiden määrittelystä siirryn käsittelemään internetjulkisuuden määritelmiä, jonka jälkeen avaan aineistoani ja tutkimusmetodiani. Aineiston avauksen jälkeen on vuorossa haastatteluaineiston esittely ja analyysi. Teemoiltaan analyysi koskettaa tubetusvideoiden formaattia, videoiden sisältöä sekä katsomiskokemusta. Kun olen analysoinut tutkimuksen aineiston, pohdin vielä oikeudenmukaista opetusta ja sitä, voiko tubetusvideoita käyttää apuna sortoa vastustavassa kasvatuksessa ja opetuksessa.

Keskeisiä asiasanoja: Internet-julkisuus, erilaiset julkisuudet / YouTube / tubettaja, bloggaaja, vloggaaja/ sukupuolten spektri/ tubetuskulttuuri/ kriittinen pedagogiikka/esittäminen/mediakasvatus, mediatutkimus

2. TUBETUKSEN SUUNTIA SUKUPUOLEN MONINAISUUDEN KEHYKSESSÄ

2.1 YouTubesta ja tubetuksesta

YouTube perustettiin noin 15 vuotta sitten toukokuussa 2005. Se on Googlen omistama videopalvelu (ns. suoratoistovideopalvelu), jossa käyttäjät voivat jakaa videoita ja yleisö katsoa ja kommentoida niitä. Käyttäjät tuottavat yksin tai yhdessä videoiden sisällöt, pääasiassa harrastajamaisesti ja ei-kaupallisesti, mutta palvelut ovat itsessään kaupallisia. YouTube on verkkoalustana muuttunut vuosien varrella suhteellisen avoimesta tilasta, johon kaikki voivat ladata lyhyitä videopätkiä alustaksi, joka suosii enemmän tai vähemmän ammattimaisia tubettajia, joiden kanavia ihmiset voivat tilata. Videoiden luojia kutsutaan tubettajiksi ja joskus vloggaajiksi, joka tulee sanasta bloggaaminen, mutta tarkoittaa kuvan ja sanan sijasta videon tekoa. Käytän tutkielmassani termiä tubettaja, sillä se itsessään jo viittaa julkaisualustansa.

”Videoiden aihepiireistä suosituimpia on vlog, jonka sisältö kertoo tekijänsä elämästä ja on siten päiväkirjamainen ja henkilökohtainen esitys. Vloggaus on videomuotoinen vastine bloggaukselle.”
kuvailee Ammattinet-sivusto tubetuksen työnkuvaa (Ammattinet)

YouTuben omien sivujen perusteella käyttäjiä on yli miljardi ja videoita katsotaan satoja miljoonia tunteja joka päivä. (Miller 2017, 3–4.) YouTube tarjoaa kaikenlaista kissavideoista talk show-klippeihin mutta on kenties tunnetuin käyttäjiensä tuottamasta materiaalista, kuten tutoriaaleista, elokuva-arvosteluista, vitseistä ja tunnustuksista. Google on hakukoneena maailman eniten liikennöity internet-sivusto, mutta mainittakoon, että YouTube seuraa listalla kakkosena. (alexa.com)

Koetin tutustua YouTuben historiaan. Yhtiön omilta sivuilta ei löytynyt mitään historiikkia, oli vain mieltäylentäviä videoita ”missiosta”. Carol Vernallis (2013) kirjoittaa kirjassa *Unruly media: YouTube, music video and the new digital cinema* YouTube-videoiden katsomisen aiheuttamista tunteista. Kirjan johdannossa esitellään teorioita siitä, miten YouTuben intensiivinen estetiikka liittyy yhteiskunnan rakenteisiin. Mark Augé on esittänyt, että YouTuben videosta toiseen hyppiminen vaikuttaa siihen, miten koemme töissä ja ihmissuhteissamme helposti samaa; samaan aikaan kun pysymme tietyssä suhteessa tai työssä, voimme kokea, että meidän tulisi valmistautua

seuraavaan. Ikään kuin hypimme affektiivisestä kokemuksesta toiseen. Taide ja viihde on rakennettu tavalla, että se treenaa meitä harjoittamaan työtä ja sosiaalisia velvoitteita. Onnistunut ja toimiva media on kompleksista: se estää lopetuksen, mutta pysyy avoimena sekä kannustaa katsojaa siirtymään yhdestä mediasta toiseen. Huomaan itse YouTube käyttäjänä taistelevani tätä vastaan. Haluan itse määritellä mitä katson, miten katson ja kuinka paljon katson. YouTube käyttäjä putoaa hyvin helposti niin sanottuun tubelimboon.

Millä tavoin YouTube toimii tilana transihmisille? Millä tavoin se sekä avaa aihetta yleisölle että antaa alustan sukupuoltaan pohtiville? Brandon Miller (2017) toteaa artikkelissaan YouTube as Educator: A Content Analysis of Issues, Themes, and the Educational Value of Transgender-Created Online Videos (2017) että sekä YouTube että Tumblr on tunnustettu tiloiksi, joissa tuotetaan transteemaista materiaalia eli transihmisten tuottamaa kulttuurista tuotantoa. Tumblr on blogipalvelu, jonne käyttäjät voivat lähettää blogikirjoituksia, linkkejä, kuvia ja musiikkia. Nämä tilat voivat tarjota sekä trans- että cis-sukupuolisille katsojille informatiivisen ja viihdyttävän tavan tutustua transyhteisön ajatuksiin. (Miller 2017, 3.)

Transteemaisissa videoissa on Millerin mukaan pedagogisia, osallistavia ja inspiroivia teemoja. Miller siteeraa Kathleen P. Kingiä, (2009) jonka mukaan podcastaaminen, bloggaaminen, vloggaaminen ja virtuaaliset yhteisöt luovat mediassa aliedustetuille ryhmille mahdollisuuden kehittää globaalia kansalaisuuttaan, voimaantua ja lisätä ääntään. (Miller 2017, 4.) Useat tubetusvideot sisältävät meikkitutoriaaleja, muotia ja ihan arkisia ja ”valtavirran” kertomuksia tubettajan elämästä. Tähän valtavirran vaikutukseen tarttuu Millerkin artikkelissaan toteamalla, että myös cis-sukupuoliset ovat potentiaalinen yleisö videoille, silloin kun he sattumalta löytävät videot. (Miller 2017, 4). Tämä arkisuus, jonka rinnalla on syvempää pohdintaa, mahdollistaa oman arjen peilaamisen ja samaistumisen myös cis-sukupuolisille. Tubettajien videoiden avulla voi päästä tutkimusmatkalle autenttisen ja tunnistettavan henkilön maailmaan, ulkopuolisen ohjaajan käsikirjoittaman hahmon sijaan.

2.2 Videopäiväkirjan ja elokuvaamisen rajalla

”Videoiden aihepiireistä suosituimpia on vlog, jonka sisältö kertoo tekijänsä elämästä ja on siten päiväkirjamainen ja henkilökohtainen esitys. Vloggaus on videomuotoinen vastine bloggaukselle.” kuvailee Ammattinet-sivusto tubetuksen työnkuvaa (Ammattinet). Minua kiehtoo tubevideoiden päiväkirjamaisuus ja henkilökohtaisuus. Katson niitä taiteellisesta näkökulmasta.

” – Tubettajista alettiin puhua siinä vaiheessa, kun ilmiö muuttui astetta ammattimaisemmaksi. Tubettajat julkaisevat Youtubessa videoita, joista monet ovat tarkkaan käsikirjoitettuja, suunniteltuja ja tuotettuja”, Tampereen yliopiston mediatutkija Elina Noppari (2019) kertoo. Mediatutkija ja antropologi Crystal Abidin puolestaan käyttää heistä termiä ”influencer” tai vaikuttaja. Vaikuttajat internetin sosiaalisen median alustoilla ovat Abidinin mukaan arkipäiväisiä, tavallisia internetin käyttäjiä, jotka kartuttavat suhteellisen suuren seuraajakunnan sosiaalisen median alustoihinsa.

Vaikuttajuuteen kuuluu visuaalinen tai tekstuaalinen narratiivi omasta elämästä tai ”elämäntyylistä” (engl. lifestyle), vuorovaikutus seuraajakunnan kanssa joko digitaalisessa tai fyysisessä tilassa sekä kaupallista yhteistyötä tehden kyky tehdä videoiden teosta kaupallista. Tämä tehdään usein niin, että videoihin integroidaan informatiivisia mainoksia videon sisältöön liittyen. (Abidin 2015) Göran Eriksson ja David Machin (2019) kirjoittavat multimodaalisen analyysistä niin, että visuaalisessa esityksessä – kuten tubetusvideossa - on useampia tekijöitä, joita voi seurata. Multimodaalinen analyysi avaa asioita, joita ei havaita heti ensikatsomisella. Näitä ovat esimerkiksi kuvaukseen ja leikkaukseen liittyvät kysymykset. Tubettaja MilesChronicles leikkaa videoiden sisällä eri aikakausiin ja tuo näin sukupuolenkorjausprosessin ja identiteettityöskentelyn visuaalisesti esille. Hän liikkuu videoillaan eri aikatasoissa ja tarkastelee oman elämänsä vaihteita päiväkirjamaisesti, mutta videomuodossa.

Eriksson ja Machin (2019) viittaavat van Leeuwensin (2008) ideoihin uudelleenkontekstualisoimisesta eli niistä valinnoista, mitä videoiden tekijät tekevät ja toisintavat prosesseissaan. Tällaisia valintoja ovat esimerkiksi videoiden kronologia eli järjestys, joihin videosekvenssit laitetaan, musiikki, lisätyt grafiikat ja katsojien reaktiot. Esimerkiksi tietyt musiikkipätkät voivat esiintyä videolla uudestaan ja uudestaan. Tubettaja nimimerkillä Mileschronicles on tehnyt videoihinsa oman alkumusiikin. AshHardell puolestaan käyttää

näkyvyyttä ja valtaansa jakamalla näkyvyyttä queermuusikoille. Jokaisen videon alussa on muutaman sekunnin pituinen pätkä vaihtuvien muusikoiden musiikkia. Videoita myös kommentoidaan. Tyypillisiä reaktioita tubetusskenessä ovat kuvakaappaukset videoihin lisätystä kommentista ja näiden analysointi ja humorisointi. Joskus tubettajat kutsuvat toisia tubettajia kollaboraatioihin eli yhteisvideoihin.

2.3 Sukupuolen moninaisuus

Mitä on trans? Mitä on binääri? Aloin kyseenalaistaa ja pohtia sukupuolta jo hyvin nuorena. Kandidaatin työssäni käytin Judith Butlerin teorioita ja tarkastelin ranskalaisen Celine Sciamman *Tomboy* -elokuva vuodelta 2010. Butlerin (2006) klassiseksi muotoutunut keskeisin teesi on, että sukupuoli ei ole olemista vaan tekemistä. Sukupuoli on performatiivinen ja esityksenomainen. Butlerin teorioita ajatellessa sukupuoli alkaa näyttää hyvin erilaiselta kuin miten siitä yleensä ajatellaan. Oma positioni suhteessa tutkittavaan aiheeseen on kiinnostunut, mutta myös hieman ulkopuolinen. En ole trans, mutta olen seksuaalivähemmistön edustaja ja koen olevani myös jossain määrin muunsukupuolinen. Koen, että on olemassa useampi sukupuoli kuin mies ja nainen, että henkilö voi kokea olevansa molempia, ei kumpaakaan tai jotain aivan muuta, mitä itse haluaa.

Lotta Kähkönen ja Jan Wickman (2013) kirjoittavat Suomen Queer-tutkimuksen Seuran lehden trans-numerossa sukupuolesta ja transsukupuolisuudesta näin: ”Tähden kera kirjoitettu trans* toimii sateenvarjoterminä, jolla viitataan laajaan kirjoon sukupuolen variaatioita ja identiteettejä. Erilaisia trans*termin alle mahtuvia yhteisöjä on paljon ja niiden määrä kasvaa jatkuvasti.” (Kähkönen & Wickman 2013) He jatkavat englanninkielisestä tutkimuksesta, jossa vakiintuneena on termi ”transgender”, jota käytetään myös samaan tapaan sateenvarjokäsitteenä. Sillä viitataan myös sosiaaliseen liikkeeseen, joka ajaa jokaisen oikeutta määritellä omaksi koetun sukupuolen sosiaalinen ja laillinen status. Suomenkielisessä tekstissä edellä mainittu trans* toimii paremmin sateenvarjoterminä, sillä transgender viittaa meillä henkilöön, joka kokee sukupuolen kahtiajaon ongelmallisena, koska ei koe kumpaakaan sukupuolta omakseen. (Kähkönen & Wickman 2013, 1) Tässä kohtaa voisi siis käyttää myös termiä muunsukupuolinen (englanniksi non-binary). Transsukupuolisuus sen sijaan viittaa transmiehiin ja transnaisiin, jotka kokevat heille syntymässä määritellyn sukupuolen oman sukupuolikokemuksensa vastaiseksi ja pyrkivät korjaamaan ristiriidan niin, että voivat ilmentää ja elää omaksi kokemaansa sukupuolta.

Lyhyesti sukupuolen ilmaisun eri muodoista: Sukupuolen osaamiskeskus kuvailee transsukupuolen – sisältäen sukupuolen moninaisuuden – näin:

”Transihminen on yleiskäsite, jolla usein kuvataan kaikkia, joiden sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu joskus tai aina eroaa odotuksista sille sukupuolelle, johon heidät syntymähetkellä määriteltiin. Transihmisiin luetaan kuuluvan transvestiitit, muunsukupuoliset/transgenderit ja transsukupuoliset. Yksilö, joka voi kokea olevansa muuta kuin cis, ei välttämättä määritä itseään transihmiseksi. Aiemmin on käytetty käsitettä transseksuaali, joka on vanhentunut käsite ja se voidaan kokea loukkaavana.” (Sukupuolen moninaisuuden sanasto, 2018)

Jenni Holman, Veera Järvenpään ja Kaisu Tervosen toimittama *Näkymätön sukupuoli - ei-binäärisiä ihmisiä (2017)* on ensimmäinen suomalainen kokoelma kokemustarinoita muunsukupuolisuudesta ja ihmisistä, jotka eivät identifioitu naisiksi eivätkä miehiksi. Kirjan sanasto-osasto määrittelee muunsukupuoliseksi ihmisen, jonka sukupuoli-identiteetti ja -ilmaisu eivät asetu binääriseen mies-nainen-sukupuolijakoon. Transihmiseksi kutsutaan kirjan mukaan ihmistä, jonka sukupuoli-identiteetti ja/tai -ilmaisu eroaa hänen syntymässä määritetyn sukupuolen odotuksista. Käsitteen sisään luetaan muunsukupuoliset ja transsukupuoliset. *Transsukupuoliseksi* puolestaan lasketaan ihminen, jonka sukupuoli ei vastaa hänelle syntymässä määriteltyä sukupuolta ja joka useissa tapauksissa korjaa ristiriitaa erilaisin hoidoin. Se, mitä tällainen erottelu tavoittaa, on mielenkiintoista. Se mitä tällaisella erottelulla tavoitellaan, on mielenkiintoista. Kuinka erottaa ihmisen biologinen sukupuoli ja hänen sukupuolen ilmaisunsa, ovat teemoja, joita useiden tubettajien videot käsittelevät (esimerkiksi ”Being Nonbinary Vs. Androgyny - What's the difference?” Ash Hardell, 12.12.2017, “Are Nonbinary People Trans Enough? w/ Grace Hardell,” Jackson Bird 4.10.2018 “Male and female are binary, but people aren't” Riley J. Dennis 3.8.2017, “Are There More Than 2 Genders? | Q&A #16” Steff Sanjati 28.6.2017). Videot tekevät näkyväksi kuinka hataralla pohjalla mennään ja kuinka paljon ajatuksia ja tarvetta luokittelulle sekä sen tarpeen pohdinnalle on.

Transsukupuolisuuden käsitettä käyttävät transnaiset ja -miehet, mutta myös osa muunsukupuolisista. Cis-sukupuolinen puolestaan on tämä käänteisesti, eli ihminen, jonka sukupuoli vastaa hänelle syntymässä määriteltyä sukupuolta. Cissukupuolinen henkilö voidaan määrittellä ihmiseksi, joka ei ole transsukupuolinen, intersukupuolinen tai muunsukupuolinen. Cis-sukupuolisen sukupuoli-identiteetti ja ilmaisu mahtuu kulttuurisiin odotuksiin. (Holma ym. 2017, 11-12). Termi cis-sukupuolinen on tullut yleisempään käyttöön, vaikka sitä käytetäänkin ehkä lähinnä transtutkimuksen kontekstissa. Maarit Huuska avaa lyhyessä artikkelissaan

”Transsukupuolisuuden tutkimus Suomessa” (2010) tapaa nähdä transihmisyys ongelmallisena poikkeuksena *normaalisuusdiskurssissa*, jota transyhteisön ulkopuoliset käyttävät transsukupuolisuudesta puhuessaan. Cis-termin käyttöönotto horjuttaa tätä normaalistamista. Toisaalta voi ajatella, että cis-termi myös vahvistaa kaksinapaista vastakkainasettelua ja binääriajattelua. Miksi on niin hankala ajatella, että olisi monta sukupuolta? Miksi meillä on niin kova halu luokitella?

Sukupuoli-identiteetti ja sen ilmaiseminen erotetaan siis toisistaan erillisiksi. Tämä kävi hyvin ilmi myös katsomistani videoista. Näkymätön sukupuoli - kirjassa eritellään vielä erikseen transmaskuliininen/-feminiininen ihminen, jonka identiteetti ja kokemus eivät vastaa syntymässä määriteltyä sukupuolta ja joka suuntaa kohti maskuliinista/feminiinistä ilmaisua (Holma ym. 2017, 11–12.)

Amerikkalainen kirjailija ja taiteentutkija Maggie Nelson luonnehtii kirjassaan *Argonautit* sukupuolta näin:

”Eräs ystäväni sanoo ajattelevansa sukupuolta värinä. Sukupuoleessa ja värissä on tosiaan samankaltaista ontologista epämääräisyyttä: ei ole täysin oikein sanoa, että esine on väri, mutta ei myöskään, että esineellä on väri. Väri muuttuu ympäristön vaikutuksesta: *kaikki kissat ovat harmaita* jne. Eikä väri tarkalleen ottaen ole vapaaehtoinen. Yksikään näistä muotoiluista ei kuitenkaan merkitse sitä, että kyseinen esine olisi *väritön*.” (Nelson 2015, 23–24)

Ajattelen, että jokaisen ihmisen kokemus itsestään ja identiteetistään on ainutlaatuinen, eivätkä termit ja luokittelut varmastikaan aina tavoita tätä hienosävyisyyttä. Kuten ympäristö vaikuttaa värien tulkintaan, vaikuttaa myös aikakausi, kieli ja käsitykset sukupuolen ymmärtämiseen. Tubetusvideoiden maailmasta löytää usealla eri tavalla itseään identifioivia ja toisistaan erottelevia ihmisiä. He ovat tietysti myös heijastuma aikakaudesta ja tämän hetken tavasta ymmärtää sukupuoli.

Saksalainen filosofi ja kirjailija Carolin Emcke kuvailee kirjassaan ”Halu” seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkyvyyttä ja identiteettiä näin:

”Siihen kuuluu myös, että meidän tavallamme eläviä hahmoja näkee harvoin valkokankaalla. Siihen kuuluu myös, että saamme harvoin päättää itse, milloin tahdomme käsittää itsemme *meinä* ja milloin *minuna*, milloin toisenlaisuudellamme on oltava merkitystä ja milloin se saa olla merkityksetöntä. Siihen kuuluu myös, että saa harvoin lukea romaaneja, joissa meidän halumme ja nautintomme näyttäytyvät jonakin

hyvin tavallisena ja jokapäiväisenä kuin ne itse koemme eivätkä keskeisenä ongelmallisena teemana.” (Emcke, Carolin 2012, 204-205.)

Emcken kuvailussa on mielestäni jotain hyvin kiinnostavaa ja puhuttelevaa. Teksti on jo kahdeksan vuotta vanha ja kuvailee homonäkyvyyttä 80-90-luvuilla mutta se puhuttelee tästä ajastakin käsin. Onko näin, että vähemmistön edustajana edustaa yksilönä myös jotain laajempaa? Voiko ihminen vain olla? Mitä merkitystä on sillä, että katsoo tubettajan videota, jossa hän puhuu sukupuolenkorjauksesta mutta myös aivan arkisista asioista ja omasta elämästään?

2.3 Transtutkimuksen suuntia

Varpu Alasuutari, Sade Kondelin, Luca Tainio, Roosa Toriseva ja Valo Vähäpassi (2017) avaavat artikkelissa *Transtutkimuksen ja intersukupuolisuuden tutkimuksen ajankohtaisia kysymyksiä* transtutkimuksen suuntia. Transtutkimus tutkii muun muassa sukupuolen moninaisuutta, sukupuolen ilmaisun rajoittamiseen liittyviä käytäntöjä ja lainsäädäntöä. Sen lisäksi se tutkii sukupuoleen, identiteettiin ja ruumiillisuuteen liittyvää kokemuksellista, tieteellistä ja poliittista tiedontuotantoa. Tieteenala on suhteellisen uusi ja vakiinnuttamassa paikkaansa akateemisessa tutkimuksessa. Alasuutari ja kollegat toteavat, kuinka suomalainen julkinen keskustelu sukupuolen moninaisuudesta on suurimmaksi osaksi keskittynyt lääketieteen ja osittain myös lainsäädännön konteksteihin: eniten puhuttavat translain uudistus ja intersukupuolisten lasten hoitokäytännöt. (Alasuutari ym. 2017, 2–5). Muista Pohjoismaista Ruotsi on jo luopunut sterilisaatiovaatimuksesta, ja Tanska sekä Norja ovat siirtyneet itsemääräämisoikeuteen perustuvaan lainsäädäntöön, mikä tarkoittaa mahdollisuutta muuttaa juridinen sukupuoli omalla ilmoituksella ja ilman lääketieteellistä prosessia. Suomessa transihmiset ovat keskenään epätasa-arvoisessa asemassa maantieteellisen sijaintinsa perusteella, sillä esimerkiksi jotkut kirjan haastatellut henkilöt kokevat hoidon olevan parempaa Tampereella kuin Helsingin Hyksissä. (Holma ym. 2017, 17.)

Queertutkimukselle tyypillisiä teemoja nimenomaan elokuvan saralla ovat kysymykset halusta, identifikaatiosta, fantasiaista, representaatioista, katsojan asemasta, performatiivisuudesta ja massakulutuksesta. (Hanson 1999, 3–4.) Queertutkimus kritisoi heteronormatiivisuutta, joka viittaa "vallitsevaan sosiaaliseen järjestykseen, joka ylläpitää heteroseksuaalisuutta normina ja normaalina. Järjestys määrittelee esimerkiksi homoseksuaalisuuden ja biseksuaalisuuden poikkeamiksi heteronormista, seksuaalisiksi toiseuksiksi, ja transsukupuolisuuden niin ikään poikkeavuudeksi suhteessa "normaaleihin" heteromies- ja naissukupuoliin." (Rossi 2010, 82–83.) Queertermillä

voidaankin tarkoittaa kaikenlaista, joka saa merkityksensä ensisijaisesti oppositiosuhteessa normiin. Transsukupuolinen voi toki olla heteroseksuaali, eli ”heteromies ja naissukupuoli” eivät ole verrannollisia transsukupuolisten kanssa. Olen keskittänyt katseeni nyt tubettajiin, jotka tuottavat visuaalista kulttuuria elokuvamuodossa, joskin ikään kuin autobiograafisina leikattuina montaaseina.

3. INTERNETJULKISUUS JA KATSOJAN KIINNITTYMINEN

3.1 Internetjulkisuuden lyhyt historia

Pohdin tutkielmassani, mitä ja miten ihmiset oppivat videoista ja identiteetistä YouTube-videoiden kautta. Haastatteluissa keskustelimme myös siitä, miksi videoiden katsomiseen jää kiinni, miksi niihin suorastaan koukuttuu. Crystal Abidinin *Cultures of Internet Celebrity on YouTube* -videoessee (2018) sekä kirja *Internet celebrity – Understanding fame online* (2018) antavat näihin kysymyksiin vastauksia. Abidin käsittelee sitä, miten ja miksi joistakin ihmisistä tulee suosittuja internetissä. Hän kirjoittaa siitä, miten ihmiset saavat videoilleen seuraajia, miksi videot viehättävät ihmisiä sekä mitä sosiaalisia ja kaupallisia syitä ilmiön taustalla on. Kysymykseen siitä, minkälaisia merkityksiä videot luovat ihmisten elämään tämä antaa mielenkiintoisia sävyjä. Abidin erottelee valtavirran julkisuuden henkilöt julkisuuden henkilöistä internetissä. Käytän termiä internetjulkisuus. Hänen mukaansa internetjulkisuuden aikaisin muoto on tosi-tv:ssä. Ensimmäinen muoto on mediatuotannon – esimerkiksi elokuva-alan – ”luoma” julkisuuden henkilö. Julkisuuteen ei jouduttu ikään kuin vahingossa, vaan julkisuus oli jotain mitä harjoitettiin ja mikä ihmiselle luotiin. Tämän ensimmäisen muodon aikana viraaliksi leviäviä videoita ja itse viraali-ilmiötä ei ollut vielä olemassa. Suomisanakirja.fi kuvailee viraali-ilmion erittäin nopeasti suosituksi tulevana viestinä tai ilmiönä, joka kiertää ihmiseltä toiselle, erityisesti internetissä. (suomisanakirja)

Seuraavaksi ruuduilla alettiin nähdä enemmän tavallisia ihmisiä. Tosi-tv-formaatissa esimerkiksi haastatellaan ihmisiä kadun varrella tai kilpaillaan siitä, kuka pudottaa eniten painoa. ”Yhtäkkiä henkilöt, jotka eivät ole perinteisiä julkisuudenhenkilöitä saivat näkyvyyttä valtavirtamediassa.” (Crystal Abidin, 23.3.2018) Abidin väittää, että tämä tavallisuus sai ihmiset tuntemaan läheisyyttä ruuduilla oleviin henkilöihin. He ovat kuin sinä tai minä. Kolmas askel julkisuustuotannossa on Abidin mukaan ”partially staged real people”, vapaasti käännettynä osittain lavastetut oikeat ihmiset. Tällä hän tarkoittaa sitä, että sen lisäksi, että katsoja näkee tavallista ihmistä kuvattavan, hän näkee myös ikään kuin kulissien taakse (behind the scenes). Esimerkki tästä on se, kun kuvataan ihmisiä itkemässä, juoruilemassa ja riitelemässä keskenään. Tämä luo katsojalle illuusion siitä, että ohjelma näyttää palasen oikeata elämää. Samaan aikaan Abidin muistuttaa, että katsojat oppivat ymmärtämään sen, että iso osa tästä oikean elämän tunteesta on lavastettua ja rakennettua.

Neljännessä vaiheessa siirrytään sosiaalisen median maailmaan ja sosiaalisiin suhteisiin. Crystal Abidin puhuu suorasta vuorovaikutuksesta ja tavoista, joilla tekijä voi kasvattaa ja muokata suhdetta yleisöönsä. Esimerkkinä tästä hän kuvailee radiojuontajaa, joka sanoo ”tervetuloa takaisin studioon, mukava kun kuuntelet”. Radiojuontaja kuvittelee yleisön, joka ei ole paikalla. Toinen strategia suhteen luomiseksi yleisöön on sosiaalinen media, Abidin esimerkissä tviitit. Näyttelijä, joka on astumassa lavalle, voi laittaa Twitter-palveluun tviitin siitä, miten esitys jännittää häntä. Tällä tavoin hän luo itsestään samaistuttavamman kuvan. Yleisö, joka lukee tviitin ja näkee esityksen, saa näin tavallaan yhteyden hänen tietoisuuteensa tavalla, jota mediaesityksessä ei yleensä nähdä ja kuulla. Internetissä julkisuuden muodot näyttävät Abidinin mukaan hieman eri tavalla. Myös mikrojulkisuudessa on kysymys suhteen luomisesta tunteiden keinoin. Mikrojulkisuus on idea siitä, että internetin aikana kuka vain voi nousta julkisuuden henkilöksi korkeilla katsoja- ja seuraajaluvuilla. Nyanssiero valtavirran julkisuuden henkilön ja mikrojulkisuuden henkilön välillä liittyy ihmisestä välittyvän tiedon määrään. Siinä missä perinteiset julkisuuden henkilöt luovat välimatkan yleisöön, mikrojulkisuuden henkilön julkisuus perustuu vuorostaan yhteyden tunteeseen ja interaktiivisuuteen yleisön kanssa. Tästä yleisön kanssa tehtävästä interaktiosta puhutaan emotionaalisenä työnä tai tunnetyönä. (Abidin 2018, 11.)

Valtavirran julkisuuden henkilön näkyvyys mediassa voi olla todella suuri, mutta tiedon määrä henkilöstä on pieni. Yleensä tiedetään missä ohjelmissa hän näyttää, mikä puolison nimi on ja ehkä missä henkilö asuu. Mikrojulkisuuden henkilö puolestaan on ihminen, jolla ei välttämättä ole valtavasti seuraajia – ehkä muutamia satoja tuhansia – mutta tiedonmäärä ja läheisyyden tunteen määrä on suuri. Katsoja tietää hänestä intiimejä tietoja, kuten julkisuuden henkilön lemmikin nimen, alusvaatteiden värin ja syntymäpäivän. Abidin kirjoittaa siitä, miten julkisuuden skaala ja laajuus ennen ja jälkeen internetin ajan on radikaalisti muuttunut. Kuudes vaihe on Crystal Abidin mukaan internetjulkisuus ja sen sisälle syntynyt vaikuttamiskulttuuri (influencer culture). Vaikuttamiskulttuuri on bisnestä, jossa vaikuttajien koko elämäntyö on tuotteistettu. Vaikuttajille videoiden teko on kokopäivätyö ja kutsumus. Vaikuttajakulttuurin sisällä koko henkilön elämäntyö on ”kehys, johon upotetaan tuotteita viesteiksi.”

3.2 Neljä katsojan huomion kiinnittämisen keinoa

Tutkin sitä, miksi ihmiset katsovat tubettajia ja sitä, mitä merkityksiä he videoille antavat. Antropologi Crystal Abidin tutkii Jönköpingin yliopistossa sitä, miten digitaaliset teknologiat ovat muuttaneet mediantuotantoa ja mediankulutusta ja sitä, minkälaisia vaikutuksia sillä on kuluttajiin, yhtiöihin ja muihin ryhmiin. Abidin kirjoittaa vaikuttajista (englanniksi influencers) ja mikrojulkisuudesta (englanniksi microcelebrity). Nämä ovat hänen mukaansa kaksi eri käsitettä. Hän jaottelee internetjulkisuuden kahteen eri osaan, jotka sijoittuvat ikään kuin internetjulkisuuden sateenvarjotermin alle. Näitä ovat siis vaikuttaminen ja mikrojulkisuus. Abidinin teorian mukaan mikä tahansa, mikä saa huomion kiinnittymään videoissa, voi katsoa liittyvän neljään kategoriaan, jotka ovat englanniksi: **exclusive, exotic, exceptional & everyday**. Suomeksi olen kääntänyt termit sanoilla 1. eksklusiivisuus (poissulkevuus, myös hieno, valikoiva), 2. eksoottisuus, 3. poikkeuksellisuus (myös harvinainen, erinomainen) ja 4. arkipäiväisyys. Lisäksi jokaiseen kategoriaan liittyy pääomaa, jotka voivat Abidin mukaan olla ekonomista, kulttuurista, teknistä tai sosiaalista pääomaa. Kuten aiemmin kirjoitin, on vaikuttamiskulttuurista tullut bisnestä, jossa vaikuttajien koko elämäntyyli on tuotteistettu ja toisaalta videoiden teosta on tullut monille kokopäivätyö, josta tekijä ansaitsee elantonsa.

Myös Miller (2017) kirjoittaa transtubettajien sosiaalisesta pääomasta, tosin eri termillä, sillä hän puhuu johtaja-asemasta ja sosiaalisesta tukiverkostosta. Tutkimus (mm. Dargie 2014) on osoittanut, että transhenkilöillä on vähemmän sosiaalista tukiverkostoa, jonka vuoksi heidän on keksittävä luovempia keinoja löytääkseen tukea ja informaatiota kysymyksiinsä. Internet on yksi sellainen väylä. Videot, jotka käsittelevät esimerkiksi parisuhdetta, ulostulemista transsukupuolisena ja kiusaamista luovat sosiaalista arvoa videoiden tekijöille. Videot ja niiden katsominen muodostavat persoonallisen ja lähestyttävän tavan tutkia omaa identiteettiä ja ovat erilaisia, kuin ns. valtavirran transgender-kuvaukset. (Miller 2017, 9)

Kuvailen nyt näitä neljää kategoriaa. Näen, että erityisesti eksoottisuuden, poikkeuksellisuuden ja arkipäiväisyyden kategorioita pohtimalla saan vastauksia queer-tubettajiin ja katsojakokemuksiin liittyviin tutkimuskysymyksiini.

3.3 Eksklusiivisuus, eksoottisuus, harvinaislaatus ja arkipäiväisyys

Eksklusiivisuus tarkoittaa suomeksi poissulkevaa tai rajattua. Internetjulkisuuden yhteydessä eksklusiivisuus tarkoittaa Abidinin (2018) mukaan niin sanotun eliitin toiminnan seuraamista videoilla tai kuvissa. Samalla se on eliitin käytäntöjen ja omaisuuden ihannoitua. Katsomisviehätys perustuu siihen, että eksklusiiviset ihmiset tekevät asioita, joihin ns. tavallisella ihmisellä ei ole pääsyä. Yhdeksi esimerkiksi hän luettelee Instagram-tilin ja ilmiön nimeltä ”Rich Kids of Instagram”. Tilillä nuoret rikkaat ihmiset ja teinit esittelevät huomiota herättävästi ylenpalttista ja vaurasta elämäänsä luksusautoissa ja kalliilla illallisilla. Motivaationa on herättää huomiota ja kerätä mainetta internetissä. Asema liittyy usein korkeaan taloudelliseen asemaan. Korkea taloudellinen asema tarkoittaa tässä yhteydessä rahallista omaisuutta tai omaisuutta, jonka voi helposti muuntaa rahalliseen arvoon. Eksklusiivisuutta nauttivalla internetikäyttäjällä on rahallista pääomaa.

Internetjulkisuuden yhteydessä *eksoottisuus* viittaa aiheisiin, jotka ovat eksklusiivisuuden tavoin kaukana katsojan maailmasta. Se voi olla henkistä välimatkaa sisältöön niin, että sisältö on niin kaukana omalta turvallisuusalueelta tai omasta ”kuplasta”, että se herättää kiinnostusta katsojassa. Katsojilla on erilainen määrä kulttuurista pääomaa. Kulttuurisesta pääomasta on kirjoittanut myös mm. ranskalainen sosiologi Pierre Bourdieu. Pääteos aiheesta on Bourdieun vuonna 1979 ilmestynyt *La distinction*, joka käsittelee sitä, miten erilaisten kulttuuristen hyödykkeiden, kuten ruuan tai kulutuksen, käytännöt vaihtelevat käyttäjän sosiaalisen taustan ja koulutuksen mukaan. Ihmiset pyrkivät hyödyntämään parhaimmalla mahdollisella tavalla pääomiaan erottautuakseen omalla maullaan ja tyyllillään toisista ihmisistä. Maku onkin Bourdieun sosiologian yksi peruskäsitteistä, sillä sen avulla luokittelemme ja erottelemme ihmisiä. (Bourdieu 1986, 241–255.)

Abidinin mukaan kulttuurinen pääomaa viittaa niihin ei-materiaalisiin taitoihin ja kykyihin, joita ihmisellä on suhteessa omiin kykyihinsä, makuun ja habitukseen. Internetjulkisuuden yhteydessä tämä ilmenee niin, että se mikä nähdään eksoottisena, vaihtelee maiden ja aikojen välillä. Videolla esiintyjän ja katsojan välillä on oltava kulttuurinen ero. Tällaisista eroista puhutaan intersektionaalisen feminismien kentällä. Leena-Maija Rossi (2015) luonnehtii kulttuurista pääomaa Beverly Skeggsiin viitaten vaihdon välineenä ja asemia rakentavana, aineettomana omaisuutena. Katsojan ja katsottavan välillä oleva ”ero” on voimakkaassa vuorovaikutussuhteessa.

Intersektionaalisuus on kriittisen rotuteoreetikon Kimberlé Crenshawin kehittänyt termi, joka kuvailee sitä, miten erilaiset risteävät tekijät (yleensä liittyen vähemmistöstatukseen) vaikuttavat vallan ilmenemiseen. Intersektionaalinen feminismi näkee erilaisten risteävien erojen yhteisvaikutuksen vaikuttavan ihmisen identiteettiin. Sukupuolen tai seksuaalisuuden ei yksistään nähdä riittävän identiteetin analyysin lähtökohdaksi, vaan on huomioitava myös muita muuttujia, kuten yhteiskuntaluokka tai etnisuus. (Rossi 2015, 92.) Risteävien tekijöiden voi nähdä vaikuttavan eksoottiseksi koetun internetmateriaalin tulkitsemisessa. Abidin jatkaa, että katsoja päättää kokeeko internetjulkisuudenhenkilön videon eksoottiseksi vai tylsäksi riippuen siitä, minkälaisia katsojan omat identiteettikategoriat ovat. (Abidin 2018, 23.) Esimerkiksi hän antaa Kinoshita Yukan, japanilaisen vloggaajan, jonka vlogin idea on se, että hän istuu syömässä valtavan määrän ruokaa kameran edessä. Mukbang tarkoittaa live-lähetystä, jossa syödään isoa annosta ruokaa ja keskustellaan samaan aikaan lähetyksen katsojille.

Harvinaislaatuista internetjulkisuutta edustavat Abidinin mukaan videoiden tekijät, joiden videoiden sisältö on teknisesti taitavaa. Harvinaislaatuudesta kumpuava julkisuus korostaa ja tuo esiin epätavanomaisia taitoja, hämmästyttävää teknistä laadukkuutta ja asiantuntevuutta jollakin alalla. Abidinin mukaan nämä taidot voivat olla luonteeltaan elitistisiä tai arkipäiväisiä. Esimerkiksi hän antaa videot, joissa nuori henkilö soittaa taitavasti jotain instrumenttia. ”Taidon ei oikeastaan tarvitse olla hyödyllinen, jotta henkilöstä tulisi internetissä julkkis, koska internet on outo ja koska käyttäydymme oudosti internetissä.” (Crystal Abidin 23.3.2018) Tähän vaikuttaa hänen mukaansa ihmisen tarve nähdä poikkeuksellisuutta. Esimerkkinä arkipäiväisyydestä hänen kirjassaan toimii kiinalainen tubettaja, joka tekee terveellisiä ruokia käyttämällä pelkkiä toimistovälineitä (kuten vohvelin teko hiustenkuivaajalla kahvipannussa)

Internetjulkisuus, joka on *arkipäiväistä*, syntyy Abidinin mukaan videoista, jotka esittävät tavallisen arkielämän teemoja toisteisesti, vilpittömästi ja oivaltavasti. Tämä synnyttää tunteen sosiaalisesta suhteesta ja vahvistaa tunnetta jatkuvuudesta ja yhteisön tunnusta. Tämä internetjulkisuuden aspekti on erityisesti oleellinen minun tutkimuskysymykselleni. Tämä johtuu siitä, että transsukupuolisuus on usein mediassa ja elokuvissa esitetty eksotisoiden ja vierasperäisesti jonkun toisen ihmisen kuin transsukupuolisen kautta. Ne merkitykset, joita kaksi katsojaani ovat videoille antaneet, esiintyvät osittain juuri arkipäiväisyyden ja toisteisuuden teemoista. Palaan tähän haastattelunanalyysissä.

Yhteenvedon voidaan todeta, että siinä missä eksklusiivinen internetjulkisuus yllyttää eliitin ylettömän materialismin tirkistelyyn, vangitsee eksoottinen internetjulkisuus mielenkiinnon

outoudellaan/vierasperäisyydellään ja asettumalla katsojan mukavuusalueen ulkopuolelle teemoiltaan. Siinä missä harvinaislaatuinen internetjulkisuus vangitsee yleisönsä korkeilla teknisillä taidoilla, luo arkipäiväinen internetjulkisuus yhteyden tunteita toisteisuudellaan ja säännönmukaisuudellaan. (Abidin 2018, 36.)

4. SUKUPUOLEN MONINAISUUS TAIDEKASVATUSKEHYKSESSÄ

4.1 Feministinen taidekasvatus

Anniina Suominen ja Tiina Pusa (2018) nostavat esille artikkelissaan ”FAQ What? What the FAQ? – Where are Feminism and Queer in Finnish Art Education?” tarpeen kriittiselle keskustelulle sukupuoleen liittyvistä kysymyksistä kuvataideopetuksen kontekstissa. He pohtivat myös sitä, miten monet järjestöt (kuten Unescon eli YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö) näkevät sukupuolen kaksijakoisena järjestelmänä. Unesco on järjestö, jonka tarkoituksena on nimenomaan kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin avulla edistää rauhaa ja kansojen välistä yhteistyötä. Mitä merkitystä on sillä, että organisaatio, joka suojelee ihmisoikeuksia, näkee sukupuolen kaksijakoisena järjestelmänä ja käyttää kieltä, joka ylläpitää sitä? Suominen ja Pusa haluavat nähdä muutosta niin globaalilla, kansallisella kuin paikallisella tasolla tapahtuvassa kuvataidekasvatukseen liittyvässä päätöksenteossa. (Suominen & Pusa 2018 12–15.)

Myös Larissa Haggrén nostaa esille sen, miten moni opetuskokonaisuuksien suunnittelija Suomessa ei ole tutustunut sukupuolen moninaisuuden kieleen ja ajattelutapaan. Sukupuolen moninaisuus mainitaan myös perusopetuksen arvoperustassa, jossa kuvataan, kuinka jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on (Opetushallitus 2014, 16). Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Taidepedagogina minulla ja ympäröivällä yhteiskunnalla on vaikutusta oppilaille syntyvään taidekuvaan ja taitoihin visuaalisen kulttuurin saralla. Kun kouluympäristön olosuhteet ja tavoitteet sekä omat tavoitteet ja opettajan tavat otetaan huomioon ja niitä tarkastellaan kriittisesti, voidaan ryhtyä toimiin ongelmia aiheuttavien valtarakenteiden ja käytäntöjen purkamiseksi.

4.2 Sortoa vastustava kasvatus

Voiko tubetusvideoita käyttää apuna sortoa vastustavassa kasvatuksessa ja opetuksessa? Luokkahuone kuvataan usein pieneksi yhteiskunnaksi tai heijastumaksi yhteiskunnasta. Yhteiskunnan ja suomalaisen koulutusjärjestelmän sortavat normit vaikuttavat opetukseen ja opettamiseen. Larissa Haggrén (2018) pohtii artikkelissa *Through Uncertainty and Discomfort – the struggle of searching for anti-oppressive practices for art education* sortoa vastustavan opetuksen kysymyksiä. Anti-oppressive education on terminä hankala suomentaa. Sorto tuo mieleen lähinnä Suomen historian vaiheet Venäjän kanssa. Toinen suomenkielinen termi asialle olisi oikeudenmukaisuus opetustilanteessa. Oikeudenmukaisuus on se, mihin sortoa vastustavalla

opetuksella ja kasvatuksella *pyritään*. Sosiaalitieteissä oppression-termistä käytetään suomennosta häirintä, mutta häirintä ja sorto ovat eri asioita. Käytän siis reippaasti termiä sortoa vastustava kasvatustapa.

Sortoa vastustava opetus koittaa ottaa huomioon sen, kuinka kohdata erilaisuutta ja ottaa huomioon kaikenlaiset oppilaat luokkatilassa ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Se, että kasvattaja päättää sivuuttaa opetuksessa keskustelut heteroseksismistä, rasismista, ableismista ja muista sorton muodoista ei sivuuta näiden kysymysten olemassaoloa oppilaiden elämässä. (Haggrén 2018, 141) Haggrén toteaa, että koska taidekasvatusta ja kuvataidetuotteja ei voi eristää ympäröivästä yhteiskunnasta, on sortoa vastustavaa opetusta haastavaa toteuttaa tässä todellisuudessa. Taidekasvatustapa tapahtuu ihmisten vuorovaikutuksessa, jolloin se ei voi olla yhteiskunnasta erillistä toimintaa. Hän muistuttaa myös kuvataiteen oppiaineen suhteellisen joustavasta ja vapaasta asemasta oppimateriaaleja ja tehtäviä suunnitellessa. Tällöin kuvataideopettajalla on myös paljon vastuuta opetusmateriaalien luomisessa. Hän toteaa opetusmateriaalien ja tehtävien luomisen olevan poliittinen teko. (Haggrén 2018, 142)

Haggrén toteaa artikkelissaan Elizabeth Ellsworthiin (1989) viitaten, että opetus on aina puolueellista ja epätäydellistä, sillä kaikki tietäminen on puolueellista (Haggrén 2018, 144). Oppilaat tulevat kuvataidetuotteille erilaisin tietotustoin varustettuina. He katsovat asioita eivät vain kuvataidetuotteilla oppimiensa asioiden perusteella, vaan myös henkilökohtaisten kokemustensa ja ympäröivästä kulttuurista oppimiensa asioiden perusteella. Jokaisen oppilaan ja oppijan perspektiivi kuvataidetuotteilla opittavaan aiheeseen on siis hieman erilainen verrattuna toisten oppilaiden ja opettajan perspektiiviin. Kevin Kumashiro (2002) puhuu toiseuttamisesta ja Toisesta. Hän käyttää termiä ”Toinen” viitattaessaan ryhmiin, jotka ovat perinteisesti marginalisoitu, mustamaalattu tai hyväksikäytettyjä (ts. toiseutettuja) kuten rodullistetut ihmiset, köyhemmistä perheistä tulevat oppilaat ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt. Tässä on otettava huomioon kulttuurilliset seikat, Kumashiro kirjoittaa amerikkalaisesta perspektiivistä. Sortoa vastustava opetus koittaa ottaa huomioon sen, kuinka kohdata erilaisuutta ja ottaa huomioon kaikenlaiset oppilaat luokkatilassa ja erilaisissa oppimisympäristöissä.

Haggrén toteaa Kevin Kumashiroon viitaten, että koska tätä puolueellisuutta ei ole mahdollista ylittää, on vahingollista odottaa kaikkien oppilaiden reagoivan materiaaleihin samalla tavalla. Haggrén toteaa myös, että tärkeäksi muodostuu oikeastaan se, mitä opetusmateriaaleissa tai kuvataidetuotteilla jätetään sanomatta. Kuvataidetuotteilla voi puhua myös siitä, mitä tai koittaa

suunnata oppilaiden huomion siihen, mitä esitettävät kuvat *eivät ilmaise*. Mistä tämä kuva ei kerro, mihin aiheeseen kuva ei tartu?

Ja kyse on varmasti myös jonkinlaisista samastumisen ja erottumisen prosesseista. Mikä minä olen verrattuna muihin? Mitä enemmän olen tutustunut erilaisten ihmisten ajatuksiin tubetuksen kautta, sitä laajemmaksi ja monisyisemmäksi asia on mielessäni muodostunut.

5. VERKKOETNOGRAFINEN TUTKIMUS

5.1 Käytetyistä termeistä ja aineiston valinnasta

Olin tutkimuksen alkuvaiheissa epävarma siitä, käytänpö termiä tubettaja vai vloggaaja. Etsin internetistä selvitystä tubettajan ja vloggaaja-termin eroille. Työväen Sivistysliitto TSL:n yhteiskunnallisen verkkojulkaisun artikkelissa haastateltiin Tampereen yliopiston mediatutkijaa Elina Nopparia. Hänen mukaansa vloggaaja on tubettajaa varhaisempi termi, jota käytettiin omasta elämästään videoblogia pitäneestä henkilöstä. Videot kuvataan usein kotona ja ne voidaan julkaista millä blogialustalla tahansa. Tubettaja termi viittaa puolestaan selkeästi juuri YouTubeen. Koska tutkimukseni käsittelee YouTubeessa vaikuttavia ihmisiä ja heidän videoidensa luomaa katselukokemusta, päädyin käyttämään termiä tubettaja.

Aineistoani ovat siis valitsemieni tubettajien videot sekä aiheesta tekemäni haastattelut. Olen tietoinen siitä, että kuva merkkijärjestelmänä on erilainen kuin teksti. Keskeinen ero lienee kuvan simultaanisuus ja tekstin lineaarisuus. Liikkuva kuva tapahtuu silmien edessä, sen kokeminen tapahtuu useammalla aistilla ja sitä on vaikea kuvata tyhjentävästi sanoilla. Tämä ei kuitenkaan estä sen käyttöä tieteellisen tutkimuksen aineistona. Mediatutkimuksen luonne on siitä jännittävää, että videot muuttuvat jatkuvasti. Se tieto, mikä on painettu kirjaan, saattaa olla jo muuttunut hyvin nopeasti muuksi.

Miten juuri nämä videoiden tekijät päätyivät aineistokseni? Yhtäältä olen tehnyt valintani sen perusteella, mitä tubettajia haastatteluista nousi esiin. Toisaalta olen myös perustanut valintaani sille, mitä videoita olen itse löytänyt ystävien tai internetin ja intressieni kautta. Valintaprosessissa otin huomioon tubettajien seuraajamäärät ja sukupuolen moninaisuuden. Mitä väliä tubettajan seuraajamäärillä on? YouTube on alustana läpeensä kaupallistunut. Tubettajaa hyödyttää taloudellisesti se, että ihmiset liikettävät eli tykkäävät videoista. Tubettaja hyötyy myös mainosten lisäämisestä, sillä se tuo lisää peukuttavia katsojia. Tubettajan kanavan voi tilata, jolloin katsoja saa sähköpostiin tai puhelimeen ilmoituksen, kun kanavan tekijä tekee uuden videon. Seuraajamäärät ovat siis taloudellisesti hyödyllisiä tubettajalle. Tubettajan vuositulot voivat olla satojen tuhansien luokkaa, kirjoittaa Ylen toimittaja Ville Vedenpää (2018). Tämä asia on hyvä ottaa huomioon, kun asiaa tarkastelee valtaperspektiivistä ja näkyvyyden kannalta. Tubettajat tekevät usein kaupallista yhteistyötä erilaisten tahojen kanssa. Algoritmit ohjaavat valintaprosessiani, sillä mitä enemmän tubetuskanavalla on katsojia, sitä enemmän mainostajat kiinnostuvat videoista. Mitä enemmän

mainostajat mainostavat, sitä enemmän kanava saa näkyvyyttä. Minun on vaikea löytää sellaista videota tai tekijää, jolla olisi vähän seuraajamääriä.

Olen hakenut mahdollisimman monipuolista kattausta teemojen ja aiheiden perusteella. Vloggaajat edustavat erilaisia seksuaalisuuksia ja sukupuoliä ja myös heidän tuottamansa sisältö on keskenään hieman erilaista. Osa keskittyy ulkonäköseikkoihin, osa tekee poliittisia videoita, osalla on syynissä populaarikulttuuri ja erilaiset sosiopoliittiset kysymykset niissä. Osa tekee kuvauksia arjestaan.

Videoiden aihepiirejä teemoittelen näin:

1. TAIDE
2. ULKONÄKÖ
3. OPETUS/TIEDONLISÄÄMINEN
4. TRANSKYSYMYKSET
5. HUUMORI

5.2 Aineiston esittely

KAHDEKSAN TUTKIMUSKOHDEN TUBETTAJAA

TUBETTAJA	SEURAAJAMÄÄRÄT	FOKUS	ERITYISTÄ
 <p><i>Jake Edvards</i></p>	141t.	Queerhistoria, kollaboraatiot, musiikki, runous	Gender euphoria, Iso-Britanniasta
 <p><i>MilesChronicles</i></p>	1,8 milj.	LGBTQ-ohjeet, huumori	Karismaattinen ja suosittu, aikatasojen käyttö
 <p><i>Riley J. Dennis</i></p>	81 t.	Poliittinen, populaarikulttuurianalyysit	Asiakeskeinen, kiihkeärytminen
 <p><i>Henny Harjusola</i></p>	110t.	Meikit, kynsihuolto, challenges, transvautuminen	Lifestyle-vloggaus, suomalainen
 <p><i>Ash Hardell</i></p>	652t.	Queer- ja transkysymykset, seksi, seurustelu, arki	Hyvin pedagoginen, vilpiton, musiikin käyttö
 <p><i>uppercaseCHASE1</i></p>	166t.	Reviews eli arvioinnit, seksileluvideot, opetukselliset transvideot	Kohua aiheuttanut, gaslighting, fanien rahallinen hyväksikäyttö
 <p><i>Fox & Owl</i></p>	14,8t.	Muunsukupuolisuus, transaiheiset lyhytelokuvat, Transtopia-podcast	Tekevät pariskuntana, taiteilijoita, My Generation
 <p><i>Steff Sanjati</i></p>	605t.	Vammaisuus, transaiheet, kauneus, syömishäiriö	Kanadalainen

5.3 Haastatteluiden toteutuksesta

Toteutin haastattelut puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Osittain järjestelty ja osittain avoin haastattelu sijoittuu formaaliudessaan täysin strukturoidun lomakehaastattelun ja teemahaastattelun välille (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47). Hirsjärvi ja Hurme kirjoittavat myös siitä, miten puolistrukturoitu haastattelu sopii tilanteisiin, joissa on päätetty haluttavan tietoa juuri tietyistä asioista, eikä haastateltaville näin ollen haluta tai ole tarpeellista antaa kovin suuria vapauksia haastattelutilanteessa.

Sovin haastateltavien kanssa suullisesti suostumuksesta tutkimukseen osallistumisesta. Kävimme läpi tutkimuskysymyksen ja tutkimuksen tarkoituksen. Haastateltavilla on ollut mahdollisuuksia esittää kysymyksiä tutkimuksen aikana. Toisen haastattelun toteutin kasvotusten tehtynä yksilöhaastatteluna, toinen haastattelu tapahtui puolestaan puhelimitse, puhelin kaiuttimilla niin, että nauhoitin haastattelun. Lähetin haastateltaville haastatteluun miettimäni kysymykset etukäteen. Kysyin millä nimellä he toivoivat tulevansa tutkimuksessa käytetyksi. Haastattelut tehtiin kesäkuussa 2017. Keskustelun painopisteet vaihtelivat jonkin verran haastateltavasta riippuen. Rakensin haastatteluaineistostani kokonaisuuden. Aluksi kuuntelin haastattelut läpi kuuntelukokemuksena. Sen jälkeen aloin litteroida eli kirjoittaa suoraan tekstejä ylös siirrellen niitä samalla eri järjestyksiin teemojen ja aiheiden mukaan. Näin minulle syntyi käsitys kunkin haastattelun osalta siitä, missä järjestyksessä asiat haastattelussa ilmaantuivat. Kirjoitin ylös kurssiivilla myös omat toisinaan pitkätkin kommenttini, sillä haastattelu tapahtui yhdessä kommunikoiden. Työvaiheet palvelivat aineistoon tutustumista. Tein tällaista jaottelua jo itse haastattelun aikana, mikä saattoi vaikuttaa omaan keskittymiseeni kuuntelijana ja haastattelijana. Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut hyvä vain keskittyä keskusteluun ja kuunteluun. Koin haastattelutilanteessa, että jäsentely rentoutti ja auttoi minua keskittymään tilanteeseen. Teemat olivat tärkeä työkalu haastatteluaineiston käsittelyyn.

Kirjoitettuani haastattelut ylös ja jaoteltuani niitä suurpiirteisesti, jatkoin pilkkomista etsimällä aineistosta nousevia teemoja, joiden avulla sitä pystyi jäsentämään kokonaisuutena. Tein tämän niin, että etsin aineistosta värikynällä yliviivaten erilaisia dikotomioita eli vastinpareja – kuten asiapitoinen vrs. leikkimielinen tai oman kokemuksen peilaaminen ”koskee minua vrs. ei koske minua” - ja yläkäsitteitä – kuten oppiminen, voimaantumisen - sekä ns. helmisanoja - kuten levollinen hengaus ja koulutushenkinen video. Näin pääsin kiinni sekä haastateltavien merkityksenantoon, sekä siihen kuinka merkitykset linkittyvät ja lomittuvat.

Tutkin merkityksiä, joita ihmiset antavat queer-tubettajien videoille. Pentti Moilanen ja Pekka Räihä (2001) kirjoittavat merkitysrakenteiden tulkinnasta laadullisessa tutkimuksessa (Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2). Heidän mukaansa merkitykset ovat osaksi tiedostettuja, mutta osittain myös piileviä. Lisäksi merkitykset aina limittyvät toisiinsa eli muodostavat merkitysrakenteita. He muistuttavat myös siitä, että jokainen ihminen ymmärtää toisen ihmisen omista lähtökohdistaan käsin. (Moilanen & Räihä, 2001, 52–53)

”Jos tutkija haluaa saada selville, miten ihmiset *kokevat* jonkin asian, aineiston tulee tehdä oikeutta kokemusten ominaislaadulle. Tutkijan tulee siis ennen aineiston keruuta pohtia, millaisia kokemukset ovat luonteeltaan ja millä eri tavoilla niitä voidaan tavoitella.” (Moilanen & Räihä, 2001, 59)

Tubetusvideoiden kautta sukupuolesta oppiminen on uusi tapa kokea. Keskustelimme haastattelussa mm. siitä, mitä haastateltava on oppinut tubettajilta, mitä voimavaroja ja haasteita YouTubessa koetaan olevan sekä sitä, miksi videoita alkaa ylipäättänsä seurata. Kysyin myös siitä, miten haastateltava kokee tubetusvideoiden vaikuttaneen identiteettinsä kehitykseen. Tiedostan tutkijana, että tämä oli kenties liian suora kysymys. Ymmärsin asian tutkimuksen teon myötä. Pyrin silti pohtimaan, minkä luonteisia kokemukset ovat. Haluan saada tutkittavasta ilmiöstä esille haastattelujen kautta uutta tietoa.

5.4 Kokemuksen tutkiminen haastattelun keinoin

Moilanen ja Räihä jatkavat, kuinka toimintaan vaikuttavia tekijöitä ei voida aina tiedostaa tai sanallisesti ilmaista. Näitä voimia, joita ei välttämättä tiedosta, ovat esimerkiksi säännöt, normit ja myytit. Tutkimusaiheeseen eli sukupuoleen liittyy nimenomaan sääntöjä, normeja ja myyttejä. Queertutkimuksen yksi kulmakivi on Leena-Maija Rossin (2015) mukaan ollut sukupuolta ja seksuaalisuutta normittavien identiteettikategorioiden kritiikki. Siinä pohditaan sitä, kuinka teemme sukupuolieroja, miten niitä teemme ja mitä teemme. Hän muistuttaa myös siitä, että puhummepa sitten queerista, identiteetistä, identifikaatiosta tai intersektionaalisuudesta, puhumme aina politiikasta ja teemme politiikkaa. (Rossi 2015, 107.) Kokemukset voivat Räihän ja Moilasan mukaan olla myös hetkellisiä eikä niitä voida ilmaista verbaalisesti. Aineiston keruun tulisi vastata tätä kokemuksen luonnetta. Olen pyrkinyt olemaan tietoinen tästä haastatteluissani.

Jari Luomanen ja Pirjo Nikander (2017) kirjoittavat artikkelissa *Haavoittuvat haastateltavat?* sensitiivisyyteen liittyvistä eettisistä periaatteista haavoittuvia ihmisryhmiä haastateltaessa. Tällaisia

haavoittuvia ryhmiä ovat heidän mukaansa esimerkiksi lapset, iäkkäät ihmiset, kriisitilanteessa olevat ja omaan sisäpiiriin kuuluvat haastateltavat. He myös pohtivat sitä, mitä tulee huomioida, kun haastattelu koskettaa sensitiiviseksi katsottuja aihepiirejä. Haavoittuviksi määrittyvät ihmisryhmät, joiden katsotaan olevan valta-asemaltaan tavalla tai toisella alisteisessa asemassa. Ajattelen, että on tärkeitä tiedostaa sensitiivisyys haastattelussa ihmisiä, jotka puhuvat herkästä ja henkilökohtaisesta aiheesta kuten sukupuoli-identiteetti. Koetin ottaa tämän huomioon.

Moilanen ja Rähä kirjoittavat myös tutkijan aiheeseen liittyvästä esiymmärryksestä ja ennakkoluuloista. Heidän mukaansa erityisesti fenomenologiassa korostetaan esiymmärryksen tunnistamisen tärkeyttä, koska fenomenologiassa pyritään asioiden kuvaamiseen mahdollisimman ennakkoluulottomasti. Hermeneutiikassa puolestaan lähdetään siitä ajatuksesta, ettei tutkija voi koskaan vapautua ennakkoluuloistaan. Tulkintaa on kuitenkin mahdollista tutkimuksen edetessä korjata ja näin ollen ennakkoluulot toimivat välttämättöminä tulkinnan prosessin käynnistymiselle. (Moilanen & Rähä 2001, 58). Oma sukupuolen pohtimiseni on varmasti toiminut esiymmärrystä luovana tekijänä.

5.5 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tutkimuskohteeni valikoitui ja rajautui pitkälti omien mielenkiintojeni perusteella. Oman tieteenalani mukaisesti kuvataidekasvattajana lähestyn aihetta taiteen ja taidekasvatuksen menetelmin. Minulla on taustaa myös elokuva- ja mediaopinnoissa, myös nämä näkyvät valinnassani. Postmoderni taidekasvatus tarvitsee uudenlaisia näkökulmia liikkuvan kuvan tarkasteluun. Laajenevan visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen vaatii myös uusia lähestymistapoja.

Tuomi & Sarajärvi (2009) kuvaavat aineistolähtöistä sisällönanalyysia käsitteiden yhdistämiseksi, jonka perusteella saadaan vastaus tutkimustehtävään. Johtopäätösten tekemisessä tutkija pyrkii ymmärtämään, mitä asiat tutkittavalle merkitsevät. Tutkija myös pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112-113) Haastattelunalyysin toteutan niin, että olen ollut itse osana aineistoa. Teen analyysin kolmivaiheisesti: 1) aineiston pelkistäminen dikotomioiksi eli vastinpareiksi 2) aineiston ryhmittely kolmeen teemaan ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Pyrin siis luomaan jonkinlaisen merkitysverkoston tai kartan aiheesta mitä merkityksiä videoille annetaan. Koska pelkästään yhdessä queer-tubetusta käsittelevässä videossa käsitellään usein valtavaa määrää aiheita ja siitä nousevia merkityksiä on runsaasti, olen pitäytynyt hyvin tarkasti aineiston luomissa raameissa. Esitän niitä asioita, ajatuksia ja teemoja, joista videoiden kohdalla keskustelimme.

Lähdin suorittamaan haastattelua ajatuksella puolistrukturoidusta teemahaastattelusta, mutta olen myös itse osa aineistoa omine ajatuksineni ja keskusteluineni. Näin ollen haastattelumetodissani oli myös avoimen haastattelun piirteitä. ”Avoin haastattelu muistuttaa tavallista keskustelua, jossa keskustelun etenemistä ei ole lyöty lukkoon vaan se etenee tietyn aihepiirin sisällä vapaasti ja paljolti haastateltavan ehdoilla.” (menetelmäopetus KvaliMOT) Olin myös suunnitellut tietyt kysymykset ja teemat ennalta. Tarkkojen kysymysten sijaan avoimessa haastattelussa edetään mahdollisimman keskustelunomaisesti ja luonnollisesti antaen tilaa haastateltavan kokemuksille, tuntemuksille, muistoille, mielipiteille ja perusteluille. Haastattelun kulkua ei ole suunniteltu ennalta – se on avoin kaikille mahdollisuuksille – vaikka haastattelija on toki orientoitunut tutkimuksensa aihepiiriin. Kysymyksiin, joita haastattelija esittää tilannetta ja haastateltavaa mukaillen, ei yritetä tarjota valmiita vastauksia. Haastateltavan annetaan puhua asiasta vapaasti. (Hirsjärvi & Hurme 2001; Eskola & Suoranta 2000, 86—88.)

Laadullisen tutkimuksen analyysi kuvataan usein spiraaliomaisena kierroksina eteneväksi prosessiksi, hermeneuttiseksi kehäksi. Kehässä edetään vaihe vaiheelta eteenpäin, jolloin ensin saavutetaan aineiston edustaman ilmiön kuvailun taso, sen jälkeen teemoittelun taso, jonka jälkeen teemoja yhdistellen päästään lopulta ilmiön kokoamisen ja selittymisen tasolle. (Anttila 2005, 280.)

Omassa tutkimuksessani on paljon hermeneuttisen kehän piirteitä. Tietoa on kasaantunut pitkin tutkimusprosessia. Jaottelut valitsin sen perusteella, että ne kertovat merkityksistä, joita videoille annetaan. Ne myös kuvaavat erilaisia aspekteja, jotka vaikuttavat videoiden katsomiskokemukseen. Valitsin kolmeksi yläteemaksi 1) videoiden formaatin, 2) videoiden sisällölliset teemat ja 3) henkilökohtaisen katsomiskokemuksen. Isoin teemoista onkin katsomiskokemus. Katsoessani aineistoa huomaan, että tällaiset isommat teemat ovat hyödyllisiä aineiston kokonaishahmottamiselle. Päätin analysoida niitä tiettyjen kattoteemojen alla.

Göran Eriksson ja David Machin (2019) kirjoittavat audiovisuaalisen kommunikaation multimodaalisesta eli monitapaisesta analyysistä. Tällaisen analyysin tunnusmerkki on, että siinä analysoidaan kaikkia eri elementtejä – kuten tekstiä, kuvaa, musiikkia ja symboleja – jotka liittyvät kommunikointiin. Tubetusvideoissa tubettajat nimenomaan kommunikoivat katsojalleen, tosin tämä tapahtuu usein monologina, jossa tubettaja nostaa esille kenties toisten ajatuksia. Taustalla on ajatus siitä, että nämä elementit – kuvat, musiikki, symboli vuorovaikutuksessa keskenään muodostavat merkityksiä. Analyysin pyrkimyksenä on valottaa niitä taustalla olevia ideoita, arvoja ja identiteettejä, jotka sävyttävät kommunikaatiota. Analyysi myös nostaa esiin poliittisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä ja valottaa sitä, miten yhteiskunta suosii tai syrjii tiettyjä ryhmiä. (Eriksson & Mach 2019, 255–256.)

5.6 Verkkoetnografia

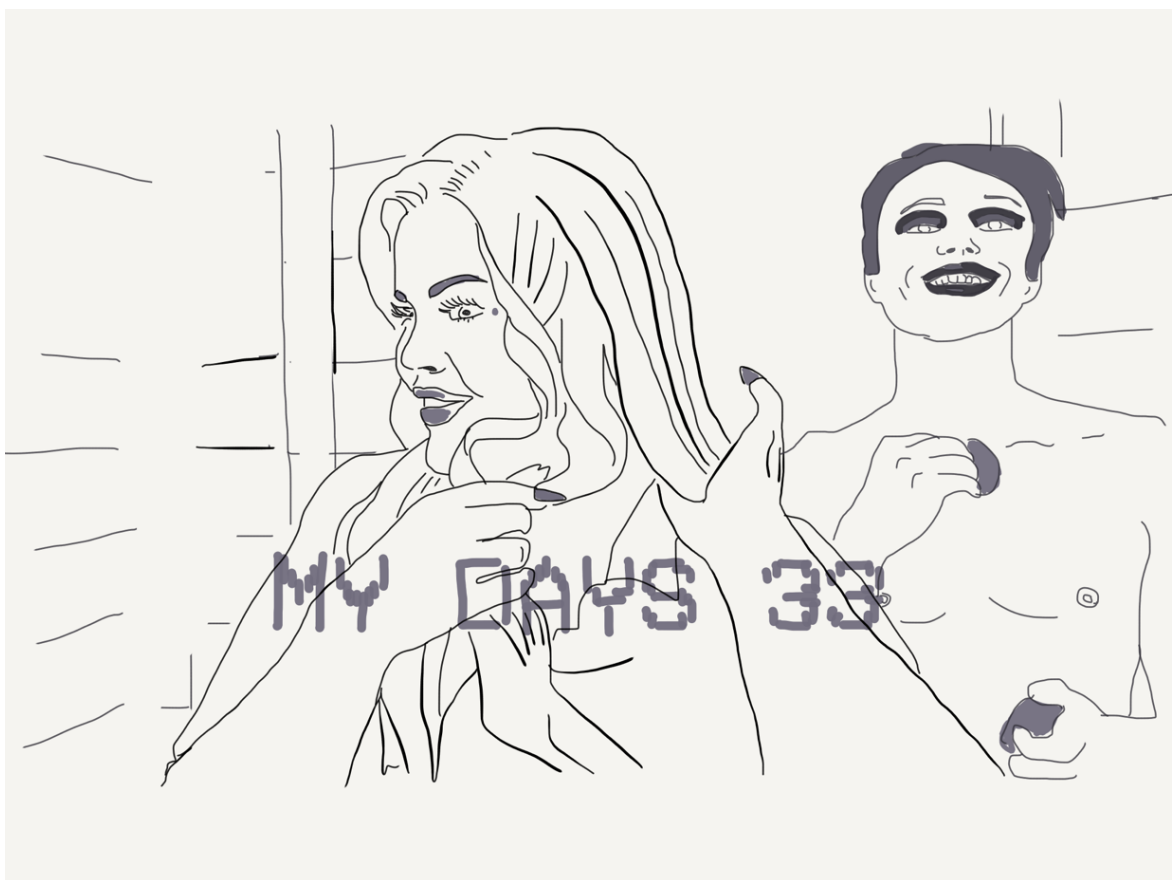
Internet määrittelee aikaamme voimakkaasti. Iso osa päivittäistä kommunikointia tapahtuu internetissä. Internetin tutkimukseen on kehitetty menetelmä, jota kutsutaan verkkoetnografiaksi (Svensson, 2018, 51). Tutkimuksessani käytän osittain laadullisen tutkimuksen menetelmiä, osittain verkkoetnografian. Nuorisotutkimusseuran mukaan ”Digitaalinen etnografia on verkkoympäristössä toteutettavaa etnografista tutkimusta. Tutkimuksellisenä lähestymistapana sen voidaan katsoa pitävän sisällään useita erilaisia variaatioita ja painotuksia: osa tutkijoista painottaa vuorovaikutusta tutkittavien kanssa tai aineiston keräämistä sekä virtuaali- että niin sanotuista reaali maailman tilanteista.” (Nuorisotutkimusseura.) Yhteistä perinteiseen etnografiaan on sitoutuminen tutkittavien

elämän ja kokemusten ymmärtämiseen vaikkapa havainnoinnin kautta. Svensson (2018, 52) toteaa Mirca Madianouhin viitaten, että etnografia on erityisen hyvä metodi verkkokommunikoinnin tutkimiseen, koska metodi vangitsee (ihmis)suhteet ja niiden erilaiset dynamiikat. Tällä tavoin verkkoetnografia edistää paremman ymmärryksen syntymistä kommunikointiteknologioista ja niistä kulttuureista, joita se mahdollistaa (Svensson 2018, 52).

Kuten perinteinen etnografia keskittyy myös verkkoetnografia *ymmärtämään* tutkittavia, luomaan arkipäiväisestä jännittävän ja luomaan *sisäisen ymmärryksen* tutkittavasta asiasta. Svensson muistuttaa siitä, miten tutkija usein valitsee tutkittavaksi verkkoympäristön, jossa tuntee jollain tasolla olevansa kuin kotonaan. Siksi tutkijan on tärkeää olla jämähtämättä ennako-oletuksiinsa ja olla avoin yllätyksille. Tutkija voi siis joko aktiivisesti osallistua tai passiivisesti observoida tutkittavaa. On hyvä löytää tasapaino sisäisen ymmärryksen ja sen, mitä etnografit kutsuvat *going native* välillä. *Going native* on paikallisten tapojen omaksumista ja tarkoittaa sitä, että tutkija tulee nielaistuksi tutkittavan kulttuurin äärelle niin, että on lopulta osa tätä kulttuuria. Olen itse sekä tutkijana että tubettajien arkiseuraajana koittanut olla tietoinen tästä. Se on tuottanut tiettyjä ongelmia tai vähintään keskittymistä siihen, että koitan pysyä objektiivisena. Svensson korostaakin Hineen viitaten tutkijoiden puhuvan etnografiasta eräänlaisena heilahteluna ulkoisen ja sisäisen perspektiivin välillä. Tutkija voi olla samaan aikaan syntyperäinen että vieras aiheelleen, hän tekee tunnetusta outoa ja oudosta tuttua. (Svensson 2018, 56–57.)

Kuvitus 1. Tubettaja Ash Hardell käsittelee videolla esimerkiksi epävarmuuden ja dysforian tunteita. Kehodysforialla tarkoitetaan vierauden, ahdistuksen ja inhon tunteita, jotka kohdistuvat kehon sukupuoliittettuihin piirteisiin.

Kuvitus 2. My days -videot ovat tyypillää tubetusgenressä, niissä seurataan tubettajan elämää päivän aikana.

Kuvitus 3. Riley J. Dennisin "unboxing"-videossa nimeltä "How to have sex with a trans woman" käydään läpi seksivälineitä ja transsukupuolisen kehossa tapahtuvia muutoksia.

6. HAASTATTELUN ANALYYSI

6.1 Videoiden formaatti

Tässä osiossa käyn analysoimaan videoiden katsomiseen liittyviä kokemuksia kahden haastattelun ja omien kokemuksieni perusteella. Olen avannut videoiden formaalista puolta myös edellä esitettyjen kuvakiteytysten kautta. Näen että kuvitukset ovat osa visuaalista analyysiä, joka auttaa hahmottamaan videoiden sisältämiä sisältöjä ja teemoja. Nouseeko aineistosta erilaisia teemoja eli löytyykö niille annettujen merkitysten välillä yhtäläisyyksiä? Olen jaksotellut haastattelut kolmeen pääluokkaan: formaattiin, sisältöön ja katsomiskokemukseen. Näiden yläteemojen sisälle olen jaotellut alaluvuiksi dikotomioita eli vastinpareja, joita aineistosta löytyi. Tämä helpotti keskustelun pelkistämistä ja hahmottamista.

Avaan nyt, minkälaisia merkitysvarauksia keskusteluistamme syntyi. Nostan esille myös ns. helmisanoja, jotka aineiston käsittelyn myötä nousivat tietoisuuteeni tubetusvideoiden katsomisen yhteydessä käytettävänä kirkkaina helmimäisinä termeinä. Kokonaisvaltaisena kehyksenä keskusteluissamme on myös videoista oppiminen. Termit kuten ”koulutushenkinen”, ”moderni hakemisto”, ”tiedon jakaminen” viittaavat suoraan oppimiseen. Haastateltavat kokivat tärkeäksi sen tajuamisen, että videoista saa merkittävää tietoa asioista liittyen sukupuoli-identiteettiin ja seksuaalisuuteen. Oppiminen kulkee siis kultaisena lankana keskusteluiden ja dikotomioiden yllä ja sisällä.

Klikkiotsikot vs. autenttisuus

Kuinka haastateltavani hahmottivat videoiden muotoon liittyviä kysymyksiä? Videoiden muoto ja leikkaus oli syynä kiinnostukselle ja seuraamisen aloittamiselle. Lindan haastattelussa muotoilin kysymystä vielä niin, että kiinnostuksen lisäksi käytin ilmaisua ”jäädä koukkuun” eli hain vastausta sille, miksi YouTubessa videoita usein suorastaan imeytyy katsomaan. Videon muoto nousi yhdeksi tekijäksi.

Siihen siis vaikuttaa todella paljon asiat, jotka ei välttämättä vaikuttais - en tiedä - mutta ei välttämättä vaikuttais, jos mie tapaisin ihmisen jossakin muussa yhteydessä. Koska siinä on kuitenkin rajattuna se muoto, millä lailla mie nään ihmisen, niin se, että minkälainen ääni sillä on tai minkälainen tapa sillä on olla (vaikuttaa). (Tiitu)

Olemus ja äänenkäyttö vaikuttavat siis. Videoiden muoto on usein ns. puhuva pää, jolloin äänen merkitys korostuu entisestään. Tubetuksessa on muodon puolesta mielestäni jotain yhtäläistä radion kanssa. Ihmistä ei ole pakko seurata koko ajan. On tietysti aivan eri vain kuulla ääni, joka ihmiselle kuuluu.

Yleisöön kohdistuva suora ja intiimi yhteys nähdään merkityksellisenä juuri YouTuben kohdalla. Sara Mormino eli YouTuben silloinen sisältöjen Euroopan operaatioiden johtaja kuvailee eroa televisioon: ”Monet tuottajat sisällyttävät yleisön luovaan prosessiinsa. He kysyvät kysymyksiä, pyytävät katsojia kommentoimaan ja pystyvät seuraamaan tilastoja siitä, kuka heitä seuraa.” Morminin mukaan sisällöntuottajat ymmärtävät myös missä yleisö viettää eniten aikaa ja muokkaavat videoita sen mukaisiksi, mistä videoista yleisö tuntuu eniten pitävän. (The Guardian 2013.) Haastateltavat puhuivat myös siitä, miten eri tavat leikata videoita vaikuttavat katsomiskokemukseen ja katsomiseen ryhtymiseen. Leikkaamisesta ja otsikoinnista puhui myös Linda.

Totta kai varmasti vaikuttaa et miten video on otsikoita ja miten sitä on kuvailtu, millanen kuva siinä on. Siinäkin on sellanen selkee kaava tai sellanen tyyli, mikä monilla sisällöntuottajilla on. Et saattaa olla sellasii vähän niinkun leikkimielisiäkin klikkiotsikoita. Sit käykin ilmi et siinä onkin sisältö jotain muuta. Totta kai

leikkauskin vaikuttaa aika paljon. Jos on kiinnostavasti leikattu niin kyllähän sitä mielellään katsoo. (Linda)

Mikä saa ihmisen klikkaamaan videon auki? Liittykö katsominen aitouteen ja samaistuttavuuteen? Leikkimieliset videon avaamiseen houkuttavat klikkiotsikot ovat kiinnostava aihe, kun asiaa pohditaan Crystal Abidinin teorian valossa. Abidin (2018) kirjoittaa performatiivisesta aitoudesta ja kalibroidusta amatöörimäisyydestä vaikuttajakulttuurin piirissä. Hän tarkoittaa sitä, että aitouden tuntu videoissa on oikeastaan hyvin tarkoin harkittua ja tietyin valmiiksi suunnitelluin keinoin tuotettua todellisuuden tavoittelua. Joskus voidaan jopa puhua ns. kalibroidusta amatöörimäisyydestä, tavasta ottaa amatöörimäisyys ja ”aitous” haltuun. Aitoudella Abidin tarkoittaa tietynlaista ”raakaa” ja huolimatonta estetiikkaa, joka liitetään amatöörimäisyyteen ja näin ollen tavallisuuteen ja aitouteen. Abidinin mukaan internetin huomiotaloudessa vaikuttajat rakentavat ja sommittelevat videonsa ja postauksensa tällaisiksi, vaikka eivät olisi statukseltaan amatöörejä vaan ammattilaisia.

“Kalibroidulla amatöörimäisyyden estetiikalla on tasapuolistava vaikutus koska influensserit vaikuttavat vähemmän konstruoiduilta, vähemmän filteröidyiltä, spontaaneimmilta ja enemmän aidoilta, mikä luo ja edistää samaistumisen ja autenttisuuden tunteita.” (Abidin 2018, 92). Samasta aiheesta puhuu Tukholman kauppakorkeakoulun apulaisprofessori Jonas Colliander Helsingin sanomien artikkelissa: ”Siksi yritysten sponsoroidut somepäivitykset eivät tehoa seuraajiin yhtä hyvin kuin ennen. Vaikuttajan tulee olla kuin kaveri, johon hänen seuraajansa voi samastua. Silloin somessa kerrottu tuote- tai palvelusuosituskkin niellä helpommin.” (Colliander 2020). Mielenkiintoista sinänsä mitkä seikat vaikuttavat tubettajan seuraamisen alkamiseen – YouTube on kuin moderni hakemisto ihmisiä erilaisilla identiteetin mausteilla. Myös tavat, joilla ihminen tulkitsee erilaisia visuaalisia mediaesityksiä – miten dokumentaariselta, ”aidolta”, elämänmakuiselta ne vaikuttavat - näyttävät vaikuttavan valintaprosessiin.

Tähän työhön tarvitaan Abidinin (2018) mukaan sosiaalista pääomaa (Abidin 2018, 32–33). Huomiotalouteen liittykin juuri huomionherättäminen. Klikkiotsikot ovat yksi esimerkki tästä.

Totta kai se riippuu aika paljon tai jonkun verran siitä omasta tilasta et kuinka paljon ja minkä tyyppistä pystyy minäkin hetkenä itse vastaanottamaan. Kyl siihen totta kai siis vaikuttaa tekijän persoonallisuus ja varmasti se, et mitä mä jotenkin tiedän siitä etukäteen ja ehkä et minkälainen odotus on siitä, mitä seuraavaks tapahtuu. (Linda)

Katsojilla on myös erilaiset tavat tulkita ja lukea videoesityksiä. Kokemisen ja havaitsemisen rakenne sekoittuu tekniikan kehityksen myötä aiempiin kokemisen ja havaitsemisen tapoihin.

Levollinen hengaus vs. ahdas leikkaus

Toinen yhteys, jossa sekä muodon kategoria että valinnanvapaus toistuivat, kytkeytyy videoiden leikkaukseen ja ns. levollisen hengauksen vs. tiukan ja ahtaan leikkauksen dikotomiaan.

Haastateltavat kertoivat videoihin koukuttumisesta, ajankäytöstä ja katsomisen jatkamiseen liittyvistä mekanismeista. Toisin kuin kasvokkain tapahtuvassa keskustelussa, tubettajaa katsoessa ihminen voi itse valita mitä asioita kuuntelee ja katselee. Tähän vaikuttaa esimerkiksi videoiden leikkauksesta aiheutuva tunnelma, ns. tiukkuus tai ahtaus. Pohdin edellä sitä, miten videoita imeytyy katsomaan, miksi ne yllyttävät ”klikkaamaan”.

Esim. se Riley, josta mie oon sanonut siulle niin miusta on todella miellyttävää kattoa sen videoita siitä näkökulmasta, et se ihminen on todella analyttinen ja asiakeskeinen ja on kiinnostunut selvittämään asioita perin juurin, mutta miun on todella raskasta kahtoa sitä, koska se leikkaa videonsa niin, tuota, tiukoiksi tai sillai ahtaiksi, että mie en koe sellaista jotenkin levollista hengasta sen ihmisen kanssa. (Tiitu)

Levollinen hengaus on yksi aineistosta nouseva helmisana. Koen itsekin videoiden katsojana, että puhuvasta päästä on jonkinlaista seuraa, voi ajatella ”hengaavansa” jonkun ihmisen kanssa samassa tilassa. Missä määrin puhuvan pään voi ajatella vertautuvan fyysisesti läsnä olevaan puhuvaan ihmiseen? Millä tavoin haastateltavieni levollinen hengaus ilmeni?

Vaikka mie kahon myös niitä videoita oppiakseni niin silti se vaatii sellasen tietynlaisen olemisen tavan, joka tekkee siitä miellyttävää. (Tiitu)

Missä määrin voi puhua levollisesta hengauksesta ja mikä on sen vastakohta? Anita Seppä (2007, 24–25) kirjoittaa kulttuurin kuvallistumisesta ja teknologisoitumisesta viitaten Jean Baudrillardin ajatteluun. Baudrillard (1983) uskoi, että todellisuuden katoaminen ja ihmisjoukkoihin vaikuttavat uudet visuaaliset teknologiat ovat neutralisoineet todellisuuden asteittain: ensin ne reflektoivat todellisuutta, sitten naamioivat sen, jonka jälkeen vielä naamioituaan todellisuuden poissaolon kadottavat kokonaan suhteen todellisuuteen. Postmoderni todellisuus on uudenlainen teknologinen yhteiskunta, jossa arkielämä on läpeensä estetisoitu ja jossa erottelu kuvien ja reaalityodellisuuden välillä on tyystin kadonnut. Baudrillard sentään kirjoitti 1980-luvun todellisuudesta. Hänen

sanoistaan kaikuu kenties aika pessimistinen ja epäluuloinen näkemys teknologian vaikutuksista, mutta hänen ajatuksellaan voi olla oma vaikutuksensa tässä ajassa.

Sama tematiikka näkyy seuraavassa otteessa MilesChronicles-tilin videolla. Miles selittää videolla "1,000,000 GAYS and some not gays hi not gays" hengästyttävän nopealla ja innostuneella tahdillaan:

"YouTube on aina ollut paikka, jossa mulla voi olla paska webbikamerani ja kaikki näyttelemiseni ja jossa ei tarvitse olla muuta kuin itsensä, koska voin vain tehdä sen ja koska tämä on internet ja voin vain postata videon —" (McKenna 7.9.2017, käännös englannista kirjoittajan)

Miles puhuu paljon. Videossa on hyvin nopea tahti ja lauseiden välillä leikataan nopeasti, mikä synnyttää katsojalle amerikkalaisen talk show:n tai stand up -komedian tunning. Miles tuo videoihin huumoria myös nopeiden leikkausten muodostamilla montaaseilla tekemisistään. Taustalle on lisätty lähes aina musiikkia. Lauseiden välillä leikataan niin nopeasti, että välillä on melkein vaikea pysyä nopeiden leikkausten perässä. Tavalliseen kasvokkain tapahtuvaan puheeseen kuuluvat mietintätauat ja täytesanat on leikattu pois. Tästä syntyy vähän epäluonnollinen tunnelma, sillä puhetta on niin paljon. Toisaalta tyyliin myös tottuu pian ja tapa vahvistaa tarinallista kerrontaa ja pitää katsojan mielenkiintoa yllä.

Levollinen hengaus on siis eräs tapa katsoa tubettajia. Levolliseen hengaukseen liittyy myös tietynlaista vapautunutta oppimisen mahdollisuutta ja itsenäistä seksuaalisuudesta ja sukupuolesta oppimista. Tämän vuoksi olen nostanut tämän helmisanaksi. On eri asia valita itse mitä katsoo ja milloin sekä sen, milloin on valmis työstämään jotain askarruttavaa asiaa tai milloin haluaa tietoa jostakin valitusta aihepiiristä, kuin istua koulun seksuaalikasvatuksen tunnilla. En halua väheksyä koulun seksuaalikasvatusta, mutta näen tubetusskenellä olevan oman osuutensa varsinkin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen psykososiaalisessa kehityksessä.

-- se on ollut yks sellanen merkittävä tekijä siinä, et sit on peilannut sitä omaa kokemusta ja miettinyt et koskeeko tämä nyt minua. Ja sit et jossain vaiheessa se on ehkä myös voimistunut mulla nimenomaan se et jotenkin on ollut hirveen (pohtii "miten sen nyt sanois?") — Tavallaan et on iteki ihmetellyt sitä et voisko tosiaan olla et se mun kokemus onkin nimenomaan transmiehen kokemus et se olis se, mitä mun nyt tarvitsis tavotella. (Linda)

Vapautuneisuudesta hän puhuu myöhemmin lisää.

Televisiotuotanto vs. YouTube-tuotanto

Kolmas vastapari, mikä aineistosta löytyi, liittyy tuotannon kysymyksiin sekä oppimiseen. Kuvataidekasvattajana minua kiinnostaa myös videoiden vahva pedagogisuus ja se, miten niiden avulla opitaan asioita. Molemmat haastateltavat ja minä keskustelimme oppimistamme asioista. Videoiden voi nähdä olevan koulutushenkisiä.

Mä saatan myös joitain juttuja kattoo siitä näkökulmasta, en niinkään sinänsä omasta näkökulmasta vaan enemmän sellasesta että, varsinkin jos on jotain sellasta asiapitoisempaa tai sellainen joku ehkä enemmän koulutushenkinen video, missä se tekijä tai tekijät haluaa jakaa tietoutta jostakin asiasta, ni sit saattaa kattoo siit näkökulmasta jotenkin et miltäköhän tätä tuntuisi katsoa jos ei tietäisi tästä asiasta mitään tai et sitä arvioi myös silleen, että kuinka toimiva se video on koulutuksellisesta näkökulmasta. (Linda)

Lindalla on selkeästi mielessään jonkinlainen kuva siitä, minkälainen on hyvä koulutuksellinen video. Joskus uuden oppiminen tapahtuu itsestään. Ehkä varttuneempi ja erilaisia medioita – kirjoja, keskustelupiirejä – käyttänyt ihminen katsoo videoita myös hieman eri näköpiiristä kuin nuorempi.

Taloudellinen pääoma ja sensuuri nousi myös yhdeksi aiheeksi. Linda pohtii sitä, miten videoiden tekeminen on vapaaehtoista ja kuinka videoista saatava palkka vaihtelee.

Jotkut saattaakin tienata siitä mut monillahan se on täysin silleen omasta pussista ja siihen käytetään ihan hirveesti aikaa ja nähdään hirveesti vaivaa. Se on mielenkiintosta kans jos vertaa sitte vaikka siihen, millasta televisio on. Siinä maailmassa ei välttämättä tulis kysymykseenkään, että jotakin tehdään ilmaseks. Sit taas toisaalta televisiossa se ei oo niin omaehtoista. (Linda)

Tietynlainen vapaus tehdä juuri sellaista materiaalia, mitä haluaa, on YouTuben valttikortti. Voisi ajatella videoiden syntyvän tarpeesta ilmaista itseään ja saada katsojia. Tubettajien töiden lähtökohdat voivat varmasti olla monenlaisia. Toisaalta YouTubessa on omat sääntönsä mitä seurata. Kaupallisuus on tuonut kiristyksiä ja taloudellisia ehtoja videoiden sisältöihin.

Tuo on kaikista pahin, että kuinka paljon se kaupallistuminen pääsee vaikuttamaan niiden videoiden sisältöön. Ihmisten tulot on romahtanut koska YouTube on puuttunut kiivaammin sukupuolta ja seksuaalisuutta ja vaikka mielenterveyttä käsittelevään videosisältöön sillä tavalla, että se ohjaa ihmistä tekemään jotain muuta. Se on hankala asia. (Tiitu)

Tämän tekee algoritmi, joka määrittelee videoiden metadatan ja muiden tekijöiden kautta sen kaupallista potentiaalia. Algoritmi tutkii ja päättää, onko videossa jotain sellaista, minkä kanssa mainostajat eivät halua tulla liitetyksi. Toisin sanoen YouTube poistaa mainokset videoista, joiden sisältöä on liputettu tai joissa on teemoja, jotka on nähty häiritseviksi ja vaikuttaa näin ollen tubettajan tuloihin, jotka ovat mainosten määrästä riippuvaisia. Sen seuraukset näkyvät joskus sisällöissä.

Miun mielestä se ohjaa sit YouTuben ajatusta alustana pois siitä oppimisesta viihtymiseen ja viihteeseen. Ja miun mielestä ne voi ihan hyvin kulkea yhdessä ne kaksi asiaa. On monia viihdyttäviä ihmisiä, jotka puhuu asiaa, mutta sitten se, että niin se vaan on, että kun videoiden tekijä saa rahaa mainoksista, joita on sekä alussa että lopussa niin kyllähän niitä mainoksia niihin pistää. Sillon kannattaa keventää niitä videoiden sisältöjä. (Tiitu)

Televisiotuotannossa palaute ei myöskään ole yhtä suoraa. Tubettaja voi myös itse videolla todeta suoraan katsojilleen toiveensa siitä, että kommenttikentässä ei esimerkiksi puhuttaisi homofobisia tai kiusaavia asioita ja näin ollen pyrkiä vaikuttamaan katsojakuntaan ja sen toimintaan.

Jotkut tubettajat, kuten ”LindsayEllis”, ovat tehneet videoita YouTuben toiminnasta YouTubeen. *YouTube: Manufacturing Authenticity (For Fun and Profit!* -videolla hän avaa YouTuben kaupallistunutta kulttuuria, sitä miten tubettamisesta saa rahaa, millä lailla katsojaan pyritään vaikuttamaan ja millä lailla tubettaja tekee ns. tunnettyötä. Lindsay Ellis kuvailee videolla YouTuben kaupallistumista:

”Youtubettajat myyvät muutakin kuin palvelua kuten baarimikot tai elokuvan roolihahmon näyttelijä. Tuote, jota tubettajat ja muut vaikuttajat myyvät on melkein yksinomaan tunnetta ja ”aidontuntuisuutta”. Tämä on tunnettyön tulosta.” (Lindsay Ellis 11.9.2018, käännös englannista kirjoittajan)

Lindsay Ellis on samoilla linjoilla kuin Crystal Abidin ajatuksessa, että mikrojulkisuudessa on kysymys suhteen luomisesta tunteiden keinoin. Mikrojulkisuus on idea siitä, että internetin aikana kuka vain voi nousta julkisuuden henkilöksi korkeilla katsoja- ja seuraajaluvuilla. Nyanssiero valtavirran julkisuuden henkilön ja mikrojulkisuuden henkilön välillä liittyy ihmisestä välittyvän tiedon määrään. Siinä missä perinteiset julkisuuden henkilöt luovat välimatkan yleisöön, mikrojulkisuuden henkilön julkisuus perustuu yhteyden tunteeseen ja interaktiivisuuteen yleisön

kanssa. Tästä yleisön kanssa tehtävästä interaktiosta puhutaan emotionaalisenä työnä tai tunnetyönä.

Tässä kohtaa tubettaminen myös eroaa perinteisestä televisiotuotannosta. Vaikuttamisen kulttuurilla pyritään saamaan katsoja tekemään (*”rather than sitting on your arse for seven minutes”*) jotakin. ”Se voi olla niinkin pientä, kuin – tähän välissä videokuva tubettajasta, joka elehtii voimakkaasti käsillään – pyytää sinua ’lyömään sitä like-nappulaa’” Kuvaillee Lindsay Ellis huumorin keinoin videollaan. Hän myöntää ironisoivan huumorin keinoin osallistuvansa mainonnanedistämiseen itsekin. Tubettajaa hyödyttää taloudellisesti se, että ihmiset likettävät eli tykkäävät videoista. Tubettaja hyötyy myös mainosten lisäämisestä, sillä se tuo lisää peukuttavia katsojia. Katsojana ja videoiden kuluttajana tämä voi olla hieman masentava tieto – että kukaan ei ole aito netissä ja mihinkään ei voi luottaa – mutta toisaalta se, että ihminen saa työstään rahaa, tekemällä yhteistyötä yritysten kanssa, on myös hyvä asia. Se on silti tärkeä tiedostaa.

Algoritmien hyvät vs. huonot puolet

YouTubeen ladatuista videoista puhuttaessa algoritmien vaikutus on merkityksellinen tekijä. YouTube videoita katsoessa alusta lävyyttää silmien eteen listan muita aiheeseen löyhästi liittyviä videoita, jotka lähtevät automaattisesti pyörimään, mikäli asiaa ei muuta asetuksista. Tällainen liukuhinamainen toteutus on eittämättä muotoiltu houkuttelemaan käyttäjää käyttämään enemmän aikaa YouTubessa. Algoritmien on nähty vaikuttaneen jopa 2016 vuoden USA:n presidentinvaaleihin levittämällä väärää informaatiota ja harhaanjohtavaa tietoa.

Siinä on alkanu tapahtumaan myös sillä tavalla ku mie liityin, että se on pelottavaa, kuinka paljon se alusta tietää siitä katsojasta. (Tiitu)

Sosiaalisen median ja ihmisten internetinkäytön yhteydessä on puhuttu jo pitkään sosiaalisista kuplista tai samanmielisten ”kaikukammioista”, joihin sosiaalinen media meidät sulkee. Toimittaja Johanna Vehkoo kirjoittaa myös filttarikuplista, joissa internetin käyttäjä kuluttaa juuri hänelle suunnattua informaatiota ja pysyy samalla autuaan tietämättömänä toisenlaisista näkemyksistä.

Toisaalta siinä on myös suuret etunsa, sillä miun ei oikeestaan tarvihe ehtiä mittään sieltä. Se ossaa ehottaa asioita, joita mie halluun kahtoo. Tai että vaikka just se, että koska mie, no, kahon vaikka paljon, ööh, seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyviä videoita, niin paljon myös vammaisuuteen liittyviä videoita, niin mulla esimerkiksi jo

YouTuben kautta miulle on ehotettu vaikka jotakin YouTube-ihmistä, joka on sekä vaikka lesbo että hän on kuuro, niin se on aika käytännöllistä (nauraa). (Tiitu)

Vehkoo avaa myös filtterikuplan ja kaikukammion nyanssista eroa. Filtterikuplalla tarkoitetaan verkon tai sosiaalisen median sisälle syntyvää, algoritmien luomaa siiloa. Kaikukammioita voi taas esiintyä erilaisissa verkon ympäristöissä, esimerkiksi Whatsapp-ryhmässä, Twitterissä tai YouTubessa mutta yhtä hyvin lähibaarin pöydässä tai hiekkalaatikon reunalla. Se viittaa vuosikymmeniä vanhaan tutkimuskäsitteeseen, joka auttaa ymmärtämään ihmisen luontaista pyrkimystä samankaltaisten pariin. (Vehkoo 2019, 76–80.) Vehkoo korostaa silti sitä, että akateeminen tutkimus on osoittanut, että kovin suuri osa väestöstä ei ole jumittunut sosiaalisen median luomiin filtterikupliin ja että tosiasiaassa moni kohtaa itselleen vieraita näkemyksiä arjessaan vähemmän kuin verkossa. Ihmisten omilla valinnoilla on filtterikuplia suurempi merkitys, toteaa hän. (Vehkoo 2019, 78–79.) Kuten Tiitukin kuvailee, on algoritmista hyötyä juuri oman kiinnostuksen kaltaisten videoiden löytämisessä, mutta asia on silti hyvä tiedostaa itse.

Janne Seppänen ja Esa Väliverronen (2012) kirjoittavat mediasisältöjen liikkumisesta käyttäjältä toiselle. Heidän mukaansa internet on lisännyt huomattavasti sekä mahdollisuutta tuottaa erilaisia mediasisältöjä että myös saattaa toiset tietoiseksi sisältöjen olemassaolosta. Videoita voi esimerkiksi helposti linkittää Facebookin seinälle. Tällaista muiden johdattamista mielenkiintoisten sisältöjen äärelle kutsutaan *sosiaalisiksi kuratoinniksi* koska se muistuttaa joiltain osin taidenäyttelyiden kokoajien eli kuraattorien toimintaa. (Seppänen & Väliverronen 2012, 38–39) Algoritmit ohjaavat valintaprosessiani, sillä mitä enemmän tubetuskanavalla on katsojia, sitä enemmän mainostajat kiinnostuvat videoista. Mitä enemmän mainostajat mainostavat, sitä enemmän kanava saa näkyvyyttä.

6.2 Videoiden sisältö

Asiapitoinen vs. leikkimielinen

Seuraavaksi tarkastelen haastattelunanalyysissäni videoiden sisältöön liittyviä tekijöitä. Molemmissa keskusteluissa tuli puheeksi myös videoiden tyylilaji. Tubettajat käyttävät usein huumoria ja toiston keinoja videoillaan. Tyypillisiä teemoja ovat komedia, kauneus, elämäntapa, oppiminen. Ns. lifestyle-videota kuvaillaan videoksi, jossa käyttäjä kertoo ajatuksia omasta elämästään, tekee intiimejä paljastuksia ja kertoo mielenkiinnon kohteistaan. Huumorin tuleminen kuvaan voi olla tärkeä osa videoon liitettävää miellyttävyyttä tai kiinnostusta. Molemmat haastateltavista kokivat sekä viihtymisen, innostumisen ja huumorin että oppimisesta kiinnostumisen tärkeiksi syiksi, miksi videoita katsoo.

Se että saa tietoa tärkeistä asioista liittyen sukupuoli-identiteettiin ja seksuaalisuuteen ja niinkun mikä se nyt ikinä onkaan se teema, mistä haluaa puhua. Mä uskon ja jotenkin nään et se on tavallaan vallankumouksellista et me eletään, tai et Youtube ja vastaavat kanavat on sellanen omanlaisensa vallankumous. (Linda)

Usein jo itse videon muoto, musiikilla, ääniefekteillä ja toistoilla luotavat vaikutelmat, lisäävät hauskuutta. Ehkä juuri yhdistelmä vakavia aiheita ja toisaalta kevyeksi miellettyä audiovisuaalinen tubetusmaailma luovat toimivan yhdistelmän. Lisääntyneestä tietoisuudesta huolimatta transihmisten oikeuksissa on toivomisen varaa ja synkät tilastot kertovat, että yli kolme sataa transihmistä joutui viime vuonna henkirikoksen uhriksi eri puolilla maailmaa (transrespect.org). Kaikki transihmiset eivät kuitenkaan ole yhtä haavoittuvaisia, muistuttavat *Transtutkimuksen ja intersukupuolisuuden tutkimuksen ajankohtaisia kysymyksiä* -artikkelin kirjoittajat. Institutionaalista väkivaltaa ja poliisin profilointia kohdistuu usein rodullistettuihin, transfeminiinisiin, seksityöläisiin ja köyhiin transihmisiin. Tätä tilastoa ajatellessa queer-tubetuksen positiiviset roolimallit voivat olla erityisen merkittävä asia.

COMING OUT IN MIDDLESCHOOL? YES IN MY SWAMP -videolla, (MilesChronicles 25.2.2018) jossa Miles ja hänen yläasteikäinen kaverinsa Alex nimimerkillä ”thatemokidAlex” juttelevat siitä, millaista on tulla ulos kaapista yläasteikäisenä ja niistä reaktioista, joita Alex on kohdannut tultuaan kaapista. Videon huumorikoukku on se, että he tekevät tämän imien samalla heliumia ilmapalloista. Alex on 13-14-vuotias ja tullut ulos kaapista panseksuaalina transihmisenä.

”Käytän internetiä paljon sillä mulla on internetkavereita, jotka on niinku trans ja me kaikki ymmärretään toisiamme. Me vuodatetaan toisillemme (näpyttää käsillään ilmaan puhelinta kuvaten) niinku et ’tänä aamuna OMG (nauraa), like help!’”, Alex selittää heliumäänellä. (McKenna & thatemokidAlex 24.2.2018)

Miles kertoo käyvänsä joka viikko kaupunkinsa LGBTQ-keskuksessa transtapaamisessa ja että he ovat keskenään kuin pieni perhe. Miles käskee reippaasti perään katsojia etsimään kaupungista LGBTQ-keskuksen. Queeryhteydessä puhutaan toisinaan valituista perheistä (”queer kinships”). Kinship sanaa käytetään silloin kun viitataan sukulaisuussuhteeseen tai sielunsisaruuuteen. Elizabeth Freemanin artikkelin *Queer Belongings - Kinship Theory and Queer Theory* mukaan termi tuli yleisön tietoisuuteen 1990-luvun alussa antropologi Kath Westonin homojen ja lesbojen sukulaisuutta käsittelevän tutkimuksen *Families we choose* (1991) myötä. Idea on se, että koska kaapista ulos tulon jälkeen siteet lapsuuden perheeseen ja sukuun saattavat katketa, tulee läheisistä ystävyys-suhteista sitäkin tärkeämpiä. Sielunveljeydestä ja -sisaruudesta tulee tärkeää ja perheen voi valita itse. Tällainen toiminta Freemanin mukaan omii ja muuntaa ”heteron” sukulaisuuden terminologian painottaen vapautta, luovuutta ja joustavuutta (Freeman 2007, 304). Queerit sukulaisuudet ovat myös yksi olennainen paikka, jossa queer on tehnyt parantavaa työtä lähisuhteiden tasolla, kirjoittaa Leena-Maija Rossi (2017) Suomen Queer-tutkimuksen Seuran lehdessä. Hän mainitsee, että ehkä korjaava queer auttaa selviämään siitä, mitä yhteiskunnassa rakennetaan normatiivisesti. (Rossi 2017, 15.)

Tätä ajatellen, Milesin kommentit ja videon kevyt tunnelma toimivat hyvänä konkreettisena esimerkkinä queersukulaisuuden työstämisestä ja toisaalta myös yhteisön merkityksestä marginaalipositiossa elävän nuoren – tai minkä hyvänsä ikäisen – ihmisen elämässä. Tätä ilmiötä kuvaa Milesin seuraava kommentti:

”On perseestä, että meidän täytyy käydä näitä keskusteluita mutta on mahtavaa elää maailmassa, jossa voi puhua ihmisille, jotka asuu toisella puolella maailmaa ja joita ei muuten ikinä tapaisi. Ja voi tuntea yhteyttä heihin ja voi kasvaa ja voi kuulla näitä tarinoita. Tiedän, että ihmiset kuulevat tänään tarinasi ja et ne tulee oleen sillai ’okei, tunnen oloni vähän paremmaksi koska Alex on hyvin samanlainen kuin minä’.”
(McKenna & thatemokidAlex 24.2.2018)

Sekä Tiitu että Linda kertovat oppineensa termejä, vahvistuneet omassa identiteettityöskentelyssään ja saaneet muutenkin tukea videoista. Tiitun puheessa tubetusvideot vertautuvat populaarikulttuuriin ja sen vaikutuksiin.

Se on ihan sama ku joku kirja tai elokuva, jonka jälkeen ei enää voi vaan ajatella samalla tavalla, mitä on ajatellu sitä ennen. Mutta siis kyllä joo, paljon siis varmasti johonkin siihen prosessiin liittyviä asioita, eli tarkotan siis prosessilla sukupuolenkorjaukseen liittyviä vaiheita ja lainsäädäntöä ja tapoja, millä ihmiset nimeävät itsensä ja miten he erottavat itsensä toisistansa. (Tiitu)

Mä luulen et lopulta mä oon aika paljonki oppinu erilaisii termejä ja siis se, että oon nähny et on monenlaisii erilaisii identiteettejä ja myös se, et identiteetti voi olla sellanen — tai ehkä se on vahvistanut mun kokemusta siitä, että identiteetti voi myös muuttua elämän aikana, et se voi elää ja et se on jatkuvasti elävä. (Linda)

Peda.netissä kuvaillaan elinikäistä oppimista (peda.net). Elinikäisen oppimisen (Lifelong learning) ajatuksen mukaan ihminen oppii uusia asioita koko elämänkaarensa ajan niin formaalisti, non-formaalisti kuin informaalistikin. Elinikäisestä oppimisesta on tullut välttämätöntä, sillä yhteiskunta muuttuu ja kehittyy nopeaa vauhtia. Tieto- ja viestintäteknikkaan liittyvät tiedot sekä tietoisuus kulttuurista ja kulttuurisista ilmaisumuodoista mainitaan tällaisiksi elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi. Tiitu ja Linda ovat oppineet videoiden kautta nimeäsen ja erottautumisen määreitä. Ihminen myös oppii ikään kuin hiljaisesti ja koko elämänsä. Elinikäinen oppiminen voi koskea myös sukupuolta. On tärkeätä ymmärtää mistä ja miten itse oppii ”epämuodollisesti” ja huomaamattakin ja tiedostaa, että tämä vaikuttaa omaan taidekäsitkseen ja ihmiskäsitkseen.

Samaistumisen tarve vs. etäisyys

Mielenkiintoinen ja toistuva aspekti videoiden katsomisessa ja niille annetuissa merkityksissä oli samaistumisen ja yhteisöllisyyden tarve. Toisaalta myös erottautuminen muista. Sukupuoli on syvän henkilökohtainen aihe monille. Herkkyys siitä, miten saa puhutella, miten kommentoida ulkoista olemusta ja mihin ihmisen saa lokeroida olivat haastatteluissa heränneitä puheaiheita. Myös tubettajien tavat rikkoa konventioita tuntuivat mahdollistavan laajemman olemisen haastateltaville. Lotta Kähkönen ja Jan Wickman (2013) kirjoittavat Suomen Queer-tutkimuksen

Seuran transnumerossa (2013) transtutkimuksesta. He viittaavat amerikkalaiseen *Transgender Studies Quarterly* -aikakausjulkaisuun, jossa painotetaan transtutkimusta monitieteisenä alana, jonka kiinnostuksen kohteena ovat juuri eletyt kokemukset ja tavat representoida sekä selittää kokemuksia ja identiteettejä. Tavoitteena on kritisoida normatiivista tietoa ja hallitsevia kulttuurisia käytäntöjä erityisesti sukupuoleen, seksuaalisuuteen ja identiteettiin liittyen.

Sillä on ollu aivan valtava vaikutus. Miusta tuntuu, että se media jota, tai se joku julkisuudessa käytävä keskustelu on aina sitä, että joku toinen puhuu itsestä tai ystävästään tavoilla jota ei välttämättä tunnista tai ne on kirjoitettu silleen toiseuttavasti, että tuntee usein olevansa usein ulkopuolinen siitä maailmasta, jossa ellää, mutta Youtubessa usein tuntuu siltä, että on osa sitä maailmaa, koska ne ihmiset, jotka sitä maailmaa luo ovat samankaltaisia mitä itse. (Tiitu)

Koko tutkimukseni lähti liikkeelle tarpeesta tarkastella sitä, mitä ihmiset oppivat ja ikään kuin *saavat* katsomalla tai hakeutumalla queer-tubettajien videoiden pariin. Haen näiden videoiden merkitystä ihmisten elämässä. Kyse on siitä, mitä katsoja tavoittelee katsomisella sekä tietoisesti että tiedostamattaan ja siitä, mitä katsominen hänelle antaa. Oppiaineeni kuvataide on visuaalista ja siinä käsitellään myös ihmisenä olemisen tematiikkaa. Koen, että valitsemani tutkimusaihe liittyy voimakkaasti kuvataidekasvatuksen sfääriin ja kertoo myös kuvataidekasvatuksen monipuolisesta kentästä. Sekä Tiitu että Linda puhuivat siitä, miten videoiden katseluun vaikuttaa tarve samaistua viiteryhmään tai ihmiseen. Siitä huolimatta, että molemmat ovat ohittaneet nuoruusiän tuntui roolimallien tarve olevan yhä iso. Tiitu korosti sitä, kuinka katsomissuhde on ns. yhdensuuntainen ihmissuhde.

Toisaalta myös se, että — tai miusta se on jännää, että samaan aikaan ku mie koen voimakasta tarvetta, että mie voim samaistua niihin ihmisiin, jotka tekkee niitä videoita, niin samaan aikaan se on yhdensuuntainen ihmissuhde, sillä tavalla että miun ei tarvihte antaa ihestäni mittään mutta mie saan niiltä ihmisiltä. (Tiitu)

Tästä yhdensuuntaisuudesta ja tunteellisesta kiinnittymisestä videoidentekijään kirjoittaa myös Abidin (2015) artikkelissa *Communicative ❤️ Intimacies: Influencers and Perceived Interconnectedness*. “Läheisyys” internetjulkisuudenhenkilön ja katsojan välillä nähdään tapahtuvan sen kautta kuinka a) tutulta ja läheiseltä vaikuttaja tuntuu katsojalle b) saavutettavuus eli kuinka helposti häntä voi lähestyä digitaalisessa tai fyysisessä ympäristössä c) uskottavuus eli kuinka uskottava ja realistinen vaikuttajan kuvaama elämä ja tunteet ovat d) aitous ja luotettavuus yleensä

sekä e) jäljittelyn mahdollisuus eli se, kuinka hyvin seuraaja voi mallintaa ja jäljitellä oman elämänsä vaikuttajan elämän mukaisesti. (Abidin 2015).

Kun on katsonut jonkin aikaan niin oppii hahmottamaan sen, et keitä ne ihmiset on, keitä ne tekijät on ja mikä kunkin se tavallaan tarina tai se lähtökohta ja elämä on niin sit myös kiinnostaa ihan se niiden ihmisten henkilökohtaiset kaaret. Ja se et miten niiden asioissa käy. Oma henkilökohtainen tarttumapinta ja sit varmaan sellanen yleinen human interest -taso. (Linda)

Myös Väliverronen ja Seppälä (2012) kirjoittavat median luomasta yhteisöllisyyden, kokemusten ja tunteiden jakamisesta. Mediasta on heidän mukaansa tullut keino ylläpitää, kutsua esiin ja rakentaa yhteisöllisyyttä. Mediaesitysten maailma sitoo ihmisiä yhteen tarjoamalla ns. *kuvitellulle yhteisölle* tarttumapintoja. Ihmisiä voi nivoa yhteen jokin idea, esimerkiksi ajatus tai tunne kansakunnasta. Queer-tubettajien yhteydessä yhteisöllisyys voi syntyä sukupuolen ja seksuaalisuuden pohtimisesta ja marginaaliposition aiheuttamasta tarpeesta yhteisölle. Internet myös lähentää ihmisiä asuinalueesta huolimatta toisiinsa.

Tai siis se, minkälainen kokemus miulla olis vaikka jostakin yhteisöllisyydestä, niin se ois varmasti erilainen, koska varmasti johtuen miun asuinalueesta, niin se jotenkin mahdollisuus tavata erilaisia ihmisiä niistä viiteryhmistä, joihin ihe kokkee kuuluvansa on rajattu. (Tiitu)

On tärkeää huomata, että kuvitellut yhteisöt ovat yhtä todellisia kuin kasvokkaisetkin. Myös ajatus siitä, että netissä olevat ihmiset – niin kuin he tuntuvatkin välillä epätodellisemmilta kuin ”reaali-ihmiset” – voivat muuttaa sosiaalisia suhteita ja vaikuttaa ihmisten välisiin suhteisiin. Itse ajattelen YouTubeen queer-tubetuskentän olevan kuin moderni hakemisto ihmisiä, sinne voi mennä ja klikata ja opetella ihmisiä. Jos huomaa olevani ennakkoluuloinen tai halukas tietämään jostain asiasta, menen oppimaan YouTubeen. On tietysti eri asia hypätä moderniin hakemistoon oppimaan, miten tehdään kupillinen matchalattea kuin että kuinka korjataan sukupuoli. Ehkä se, että samalla areenalla on mahdollisuus kumpaankin, kertoo jotain ajasta, jossa elämme.

Vapaat kädet tehdä vs. sensuuri

Onko YouTube siis paratiisi transihmisille? Valitettavasti nettikiusaamista ja suoranaista transfobiaa esiintyy jatkuvasti. Yksi nettikiusaamisen ja transfobian ilmenemismuodoista on

”epäsopivaksi” materiaaliksi ilmiantaminen. YouTubessa on mahdollista ”liputtaa” eli ilmiantaa materiaalia, jonka katsoja kokee sopimattomaksi tai epäasialliseksi. YouTube ei automaattisesti poista liputettua videota, mutta tarkastaa materiaalin kahden periaatteen perusteella: a) loukkaako video ns. yhteisön sääntöjä (engl. community guidelines) ja b) soveltuuko video alaikäisten katsottavaksi. Liputtaminen on siis kiinni katsojan arvoista ja moraalisisista syistä.

Sehän on kans ollut yks, mikä on liittynyt tähän YouTuben sensuuriin tai siis just siihen et ilmiannetaan niit videoita ja sit tulkitsee ne niinku kyseenalaiseks materiaaliks ni se, että niinkun, sithän se on sen tekijän omalla vastuulla et onko hänellä itsellä tallella ne videot myös jossain muualla kuin siellä netissä. Siin pahimmillaan saattaa käydä niin, et kaikki sen, et se tili poistetaan kokonaan ja se koko materiaali häviää. (Linda)

Se esimerkiks mitä Chase Ross, miten se käännetään suomeksi, ”lulesittelyissään” korostaa, että ne liittyy siihen itseilmaisemisen ja omana itsenä hyväksituntemisen mahdollisuuteen, että minkä takia niitä tehdään. Koska niitä usein esim. liputetaan, niinku puhuttiin eilen siitä, että niitä yritetään pistää silleen, (mieltii) niputtaa, ja kiusata. Ja että ne automaattisen yhistetään vaikka seksiin. (Tiitu)

Tiitun mainitsema seksiin yhdistäminen on mielenkiintoista. Suomalaisessa julkisessa puheessa ero seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoleen liittyvien identiteettien välillä sekoitetaan välillä julkisessa puheessa ja kirjoituksissa. Sukupuoli-identiteetti ei kuitenkaan määrää millään tavalla seksuaalista suuntautumista. Taustalla saattaa olla tällaista sekaannusta. Myös Linda pohti aihetta fobiat.

Sensuuri, mikä on tietysti hyvinkin merkittävä omanlaisensa haaste ja hyvin kyseenalainen asia sananvapauden ja ihmisoikeuksien ja kaiken sellaisen fobian näkökulmasta — Varmaan sit myöskin se, että lopulta et miten se sitten miten se mikäkin materiaalisältö löytää ne katsojansa, kun sitä tavaraa kuitenkin lopulta on aika paljon. Varmaan sitten, mä en osaa sanoa, kun mä en itse oo tekijä, mut voin kuvitella ja myöskin mitä on nähny et niillä tekijöillä on varmasti omat haasteensa jatkuvasti. (Linda)

Esimerkki haasteesta: 27-vuotias Chase Ross on transmies, joka on tehnyt ”uppercaseChase1” -nimellä videoita YouTubessa 15-vuotiaasta asti. Hänen tyylinsä on humoristinen ja opetuksellinen ja hän on mm. pitänyt YouTubessa ns. *Trans one on one* -videosarjaa, jonka idea on se, että videoita voi näyttää vanhemmille ja läheisille opetuksellisessa mielessä.

Hän on tehnyt myös lukuisia videoita valjaista ja seksileluista. Chase selittää keväällä 2018 lataamallaan videollaan (Chase 28.5.2018), miten monien hlbtqi-aiheisten videoiden kohtalona on joutua sekä ikärajoitetuksi ja ei-mainosystävälliseksi. Tubettajaa hyödyttää se, että ihmiset likettävät eli tykkäävät videoista. Tubettaja hyötyy myös mainosten lisäämisestä, sillä se tuo lisää peukuttavia katsojia.

Vuodesta 2012 Youtube on firmana kehittänyt alustaansa kaupallisempaan suuntaan. Tämä ei ole tapahtunut ihmisen toteuttama, vaan algoritmin, joka määrittelee videoiden metadatan ja muiden tekijöiden kautta sen kaupallista potentiaalia. Algoritmi tutkii ja päättää, onko videossa jotain sellaista, minkä kanssa mainostajat eivät halua tulla liitetyksi. (<https://medium.com/internet-creators-guild/youtube-de-monetization-explained-44464f902a22>) !!

Tätä kutsutaan termillä demonetize. Youtube poistaa näin ollen näistä videoista mainokset. Chase kertoo esimerkiksi mielenterveysaiheisten ja syömishäiriötä käsittelevien videoiden demonetisoinnista. Videoiden demonetisointi sekä liputtaminen edesauttavat videoiden poistamista tai koko tilin poistamista. Chasen tiliä on liputettu toistuvasti, jolloin hän on tilanteessa, että tili saatetaan kokonaan poistaa. Sensurointi ja liputus on iso osa tubetusta ja selkeä trans -ja homofobian muoto.

6.3 Katsomiskokemus

Henkilökohtainen tarttumapinta vs. yleinen humaninterest-taso

Lopuksi vielä katsomiskokemukseen liittyviä ajatuksia. Brandon Miller (2017) on kirjoittanut artikkelin ”YouTube as Educator: A Content Analysis of Issues, Themes, and the Educational Value of Transgender-Created Online Videos”. Miller viittaa E. Shapiroon (2004) tutkimukseen ja toteaa, että internet on lunastanut paikkansa arvokkaana transsukupuolisten ihmisten tiedonlähteenä. Erityisen tärkeä se on nuorille ja niille, jotka ovat maantieteellisesti eristyksissä transyhteisöistä.

Miun on hankala ajatella, että minkälainen miun ajatusmaailma monista asioista ois, ellen mie olis käyttänyt YouTubea. Tai siis se, minkälainen kokemus miulla olis vaikka jostakin yhteisöllisyydestä, niin se ois varmasti erilainen, koska varmasti

johtuen miun asuin kaupungista, niin se jotenkin mahdollisuus tavata erilaisia ihmisiä niistä viiteryhmistä, joihin ihe kokkee kuuluvansa on rajattu. Niin sitten se, että kun ymmärrys YouTuben kautta on laajentunut sillai, että ne ihmiset on konkreettisesti jossakin olemassa, ne kaikki — samaan aikaan kun niissä on se tietty etäisyys, niin ne on kuitenkin samanlaisia tai samankaltaisia. (Tiitu)

Maantieteellisen aseman vaikutuksen nosti esille Tiitu. Olen itsekin sitä mieltä, että yhteisöllisyys, viiteryhmään kuuluminen ja samanlaisten ihmisten löytäminen on tärkeää – oli kyse sitten sukupuolen moninaisuudesta tai harrastuksesta. Pienellä paikkakunnalla tarve voi olla erityisen iso.

Itse katson joskus tubettajia saadakseni jonkun ihmisen läsnäolevaksi, vähän samaan tapaan kuin radion voi laittaa päälle saadakseen siitä viihdyttäjän ja tunteen, että joku on huoneessa läsnä.

Vähemmistön edustajana saattaa olla, että on vaikea löytää uusista asuinpaikoista tai tilanteista samanhenkisiä ihmisiä. Puhumattakaan sukupuoleltaan moninaisista ihmisistä, jotka aidosti ovat eristyksissä, vaarassa tai täysin sosiaalisten verkkojen ulkopuolella.

Ja et tota nii et jotenkin sillai kiteytettynä se on niinku se vahvuus ja tietysti myös se, mikä on se toinen puoli, joka on se, että siel toisessa päässä, joka on se niinkun, se, että se voi olla hyvin merkittävä sellainen voimauttava niille ihmisille, jotka katsoo sitä sisältöä. Se voi olla hyvinkin merkityksellistä ja korvaamatonta. (Linda)

Bradley. J. Bondin ja Brandon Miller (2017) kirjoittavat artikkelissa *From Screen to Self: The Relationship Between Television Exposure and Self-Complexity Among Lesbian, Gay, and Bisexual Youth* television-ohjelmien ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien hahmojen vaikutuksesta hlbtqi-nuorten itsetuntoon. He esittävän väitteen, että hltbiq-esitykset televisiossa ovat usein ei-samaistuttavia ja että nuorilla on suuri tarve nähdä positiivisia representaatioita itsestään televisiossa. Crystal Abidin (2018) puolestaan kirjoittaa artikkelissaan *Yes Homo: Gay Influencers, homonormativity, and queerbaiting on YouTube* tubettamisen, vaikuttamiskulttuurin ja tubetuskulttuurin sisällä syntyvien yhteisöjen vaikutuksista. Hän kirjoittaa siitä, kuinka homot influencerit eli vaikuttajat performoivat/esittävät läheisyyttä, huolenpitoa ja kiintymystä seuraajiensa kanssa.

Bradley J. Bond ja Brandon Miller (2017) käyttävät itsetunnosta termiä “self-complexity”, jonka voisi suomentaa vaikka itsen monimuotoisuudeksi tai minäkuvan monimuotoisuudeksi. Konstruktion on määritellyt Linville (1985). Tämä itsen monimuotoisuus kuvastaa niitä monenlaisia tekijöitä, jotka yhdessä muodostavat ihmisen käsityksen itsestään eli minäkuvan. J.

Bondin ja Miller toteavat Kanagawaan, Crossiin & Markusiin (2001) viitaten, että ihmisen identiteettiin vaikuttaa useampi eri tekijä, kuten fyysiset ominaisuudet, luonteenpiirteet, roolit ja sosiaaliset ryhmät. Termillä tarkoitetaan myös yksilön kykyä hallita stressiä ja negatiivisia elämäntapahtumia. Minäkuva on siis moniulotteinen ja siihen vaikuttavat sekä kulttuuriset että paikkaan liittyvät tekijät.

J. Bond ja Miller väittävät, että hlbtqi-nuorten minäkuvaan vaikuttaa keskeisesti ja silmiinpistävästi käsitys seksuaalisuudesta, joka on erilainen kuin vallitsevan yhteiskunnan käsitys, joka painottuu heteroseksuaalisuuteen (Bond & Miller 2017, 97-98). Suomalainen keskustelu ”huonoista tai ”hyvistä” naiskuvista nousee usein esille esimerkiksi mainoskuvien kohdalla. Leena-Maija Rossi (2015) nostaa myös esille keskustelun siitä, heijastavatko television homo- ja lesbosarjat tai -hahmot realistisesti seksuaalisia vähemmistöjä vai ovatko ne vain kapeita stereotyyppisiä. Heijastusteoreettiseen representaatiokäsitykseen turvautuvat hänen mukaansa esimerkiksi mainosten tekijät. Ajatuksena on se, että sarjat ja elokuvat vain heijastavat sukupuolittuneita ilmiöitä, joita yhteiskunnassa ilmenee muutenkin. Eli televisio-ohjelmat sinänsä eivät tuottaisi politiikkaa, vaan vain toisintavat jo olemassa olevia poliittisia suhteita. (Rossi 2015, 79-80.) Tällainen ajatustapa on saanut paljon kritiikkiä visuaalisen kulttuurin tutkimuksessa. Tulkinnalle alttiina representaatioina kuvat – esimerkiksi tubetusvideot – jatkavat merkitysprosessia ja osallistuvat sen tuottamiseen. Pystymme ajattelemaan maailmaa antamalla sille merkityksiä. Tämä on konstruktionistien käsitys.

Lindan haastattelussa nousi esille sekä ylpeys näkyvyydestä että huoli näkymättömyydestä ja ”kupla”-ajattelusta:

- mä sanoisin et se on uhka, no on se ehkä vähän sellanen omanlaisensa kupla, vaikka ne asiat on kyllä todellisia, mut se myös, että se on myös ihanaa siin niinku erityisesti queer-tubetuksen maailmassa et voi just kokea sellaista jotenkin ylpeyttä ja et on vaan mahtavaa et näist asioista puhutaan ja et pystyy samaistamaan itsensä johonkin. Mut siis se, että tavallaan välillä tajuaa sen, että niin paljon on maailmassa tietämättömyyttä ja fobiaa ja kaikkea. Ja sit et ku se et ei mulla itellä ainakaan se oma arki oo mitenkään samanlaista kuin — tai tavallaan et sitä palaa ite usein siihen arkeen, joka on sellanen normatiivinen.

Näen kommentissa samaan aikaan ajatuksen siitä, että asiat, joista tubettajat puhuvat koskevat vähemmistöä ja voidaan näin ollen nähdä ”pienen piirin” ns. kupla-ajatteluna. Teemojen

kirkastaminen voi samalla muistuttaa omasta marginaaliasemasta yhteiskunnassa ja siitä, miten paljon vähemmistöt kokevat tietämättömydestä johtuvaa syrjintää. Samaan aikaan kuitenkin kokee ylpeyttä näkyvyydestä. Toisaalta myös oma elämä on usein erilaista kuin ns. samaan viiteryhmään kuuluvalla ihmisellä.

Kuulen Lindan sanoissa vertailun luomaa lievää ahdistusta. Tuntuu välillä siltä, että tubettajat ja netissä esiintyvät ihmiset ikään kuin vetävät roolia ja näyttelevät. Abidin muistuttaa, miten queervaikuttajilla on netissä erilaisia paineita. Ns. kaapista ulostulotarinat (englanniksi coming-out narratives) ovat hänen mukaansa elämänkerrallisia keinoja, jopa juonia, jolla queer-tubettaja voi luoda julkisen minäkuvansa – brändin – ja jolla luoda solidaarisuutta ja luottamusta seuraajien kanssa. Queer-tubettajiin kohdistuvat paineet liittyvät sosiaalisen pääoman synnyttämiseen, seuraajiin liittyviin tunteisiin, sponsoreihin ja asiakkaisiin liittyviin velvollisuuksiin, vaikuttamisyhteisöissä liikkumisiin sekä tietynlaiseen vastuuseen, mikä queeryhteisön jäsenenä on. (Abidin 2018, 615.)

Tubettajat edustavat Lindalle siis jossain määrin erilaista maailmaa kuin hänen omansa on. Hän myös kuvaa tubettajan arjen epänormatiiviseksi ja erilaiseksi kuin omansa. Ajattelutavassa voi nähdä liittymäkohtia Abidinin teoriaan eksoottisuuden, arkipäiväisyyden ja toisaalta harvinaislaatuisuuden vaikutuksesta katsomiskokemukseen. Eksoottisuus nähdään henkisenä välimatkana sisältöön niin, että sisältö on niin kaukana omalta turvallisuusalueelta tai omasta ”kuplasta”, että se herättää kiinnostusta katsojassa. Jokaisella on oma itse määritelty turvallisuusalueensa ja tapansa määritellä mikä on normatiivista arkea. Arkipäiväisyys puolestaan luo turvan tuntua ja tässä tapauksessa ehkä myös samaistumista omaan viiteryhmään ja ylpeyttä näkyvyyden määrästä. Harvinaislaatuudesta kumpuava julkisuus korostaa ja tuo esiin epätavanomaisia taitoja, hämmästyttävää teknistä laadukkuutta ja asiantuntevuutta jollakin alalla. Abidinin mukaan nämä taidot voivat olla luonteeltaan elitistisiä tai arkipäiväisiä. Queer-tubettajien kohdalla voi miettiä mistä ajatus epätavanomaisuudesta ja asiantuntevuudesta tulee. Koska queer-tubettajien yhteydessä on runsaasti ”Mikä on mikäkin seksuaalisuus ja sukupuoli” -tyyppisiä opetushenkisiä videoita, voi videoiden nähdä olevan harvinaislaatuisia. Sukupuolen voi nähdä olevan näiden ihmisten asiantuntemusalue.

Erilaisten määrittelyiden tavat

Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan erilaisia ilmaisun tapoja, jotka ovat kulttuurissamme sukupuolittuneita. Näitä ilmaisun tapoja ovat esimerkiksi vaatetus, muu ulkonäkö, puhetyyli, ilmeet ja eleet. Sukupuolen korjaamisella tarkoitetaan yleensä lääketieteellisiä hoitoja, joiden avulla transsukupuolinen tai muunsukupuolinen henkilö voi korjata kehoaan vastaamaan sukupuoli-identiteettiään. Korjausleikkauksiin pääseminen kestää usein kauan, kaikki eivät myöskään niitä koe tarvitsevansa. Siksi sukupuolen ilmaisu voi olla ainoa tapa ilmaista sitä sukupuolta, johon kokee kuuluvansa ja muodostua näin ollen hyvin tärkeäksi yksilölle.

Sekä haastatteluissa että useissa queer-tubettajien videoissa merkittävä teema ovat juuri sosiaalisen vs. medikaalisen transition merkitys sekä sukupuolen määrittelyn tavat. Näitä voisi kuvailla niinä erilaisina tapoina, joilla sukupuolta merkitään ja ilmaistaan ja sitä, miten se on liukuvaa ja monipuolista. Tarkoitan tällä sitä, kuvaavatko tubettajat videoissaan sosiaalista sukupuolta vai biologista, esimerkiksi kokemuksia korjausleikkausten jälkeen vs. sukupuoleen liittyviä sosiaalisia odotuksia. Esimerkiksi seuraavissa aineiston videoissa teema on läsnä: Yes, you can be non-binary AND a woman (J. Dennis, Riley 15.12.2016), Do trans people need to "pass"? (J. Dennis, Riley 25.10.2018), It's (NOT) Just a Phase - The Experiences on Nonbinary Folks 30-70 Years of Age (Hardell, Ash 17.5.2019).

Englanninkielisessä transkeskustelussa puhutaan ns. läpipääsemisestä tai passingista. Sillä viitataan siihen, että ihminen tulkitaan sinä sukupuolena mitä hän on. Läpipääseminen lisää turvallisuuden tunnetta esimerkiksi vessan valinnassa silloin kun vessat on merkitty naisille tai miehille kuuluviksi. Riley J. Dennis esittelee videolla "Do trans people need to 'pass'?" (J. Dennis, Riley 25.10.2018) erilaisia tapoja tarkastella läpipääsemistä ja suhtautumista sukupuoleen. Hän kertoo ns. transmedikalisteista (porukka, jota englanniksi kutsutaan myös halventavalla nimityksellä "truscum" eli tosikuona) eli ihmisistä, jotka ajattelevat, että transihmisellä pitää olla niin vahva dysforia, että ainoa ratkaisu asiaan on leikkaukset. Tämä porukka ei suhtaudu muunsukupuolisuuteen ja sukupuolen moninaisuuteen hyväksyvästi vaan korostaa kahta sukupuolta. Hän myös toteaa queerien identiteettien joutuvan usein medikalisoitun puheen alle. Suomessa on käytössä ICD-10 tautiluokitus, jonka perusteella annetaan diagnoosi F64.0 transsukupuolisuus tai F64.8 muu sukupuoli-identiteetin häiriö (trasek.fi). Sukupuoleessa nähdään siis olevan jokin häiriö.

Pohdimme itsemäärittelyä ja erilaisia tarinoita transsukupuolisuudesta.

Mut sit tää oli must hyvä niinku se, että jos ajattelee vaikka ku oon miettiny noit elokuvia ja sarjoja ja sitte mä päädyin noihin tubettajiin ni sitten se just, että siitä on

tullu semmonen narratiivi tavallaan tosta ”väärässä kehossa olemisesta” ja sitte se ei oo niinku ainoo kokemus asiasta. (Matilda)

Johon Tiitu jatkoi ns. sosiaalisen siirtymän merkityksestä ja termistä nimeltä ”gender euforia”.

Myös koska nämä ihmiset on saanu tillaa enemmän, koska miusta tuntuu et ne on tullu tunnustetuksi myös esimerkiksi lääketieteen taholta ja se valitettavasti tuntuu määrittävän sitä paljon. Ehkä myös se, että ihmiset on ottanu enemmän sitä oman itsen määrittelyn oikeutta pois siltä lääketieteelä. On paljon ihmisiä, jotka ei mene minkkäänlaisiin hoitoihin, ihmisiä, jotka korostaa sen niinku sosiaalisen ”transitionin” merkitystä. Myös siis paljon puhuttaa nykyään, tai siis puhutaan enemmän, gender euforiasta, sen gender dysforian sijjaan. (Tiitu)

Sukupuolidysforia tarkoittaa Setan sateenkaarisanaston mukaan

”- - sukupuoliristiriidan aiheuttamaa kokonaisvaltaista pahan olon tunnetta, joka eritellään usein kehodysforiaksi ja sosiaalseksi dysforiaksi. Kehodysforialla tarkoitetaan vierauden, ahdistuksen ja inhon tunteita, jotka kohdistuvat kehon sukupuolitettuihin piirteisiin. Sosiaalinen dysforia kuvaa sosiaalisissa tilanteissa ilmenevää ahdistusta ja pahan olon tunnetta, joka liittyy väärinsukupuolittamiseen eli siihen, ettei tule tilanteissa nähdyksi omana itsenään.”

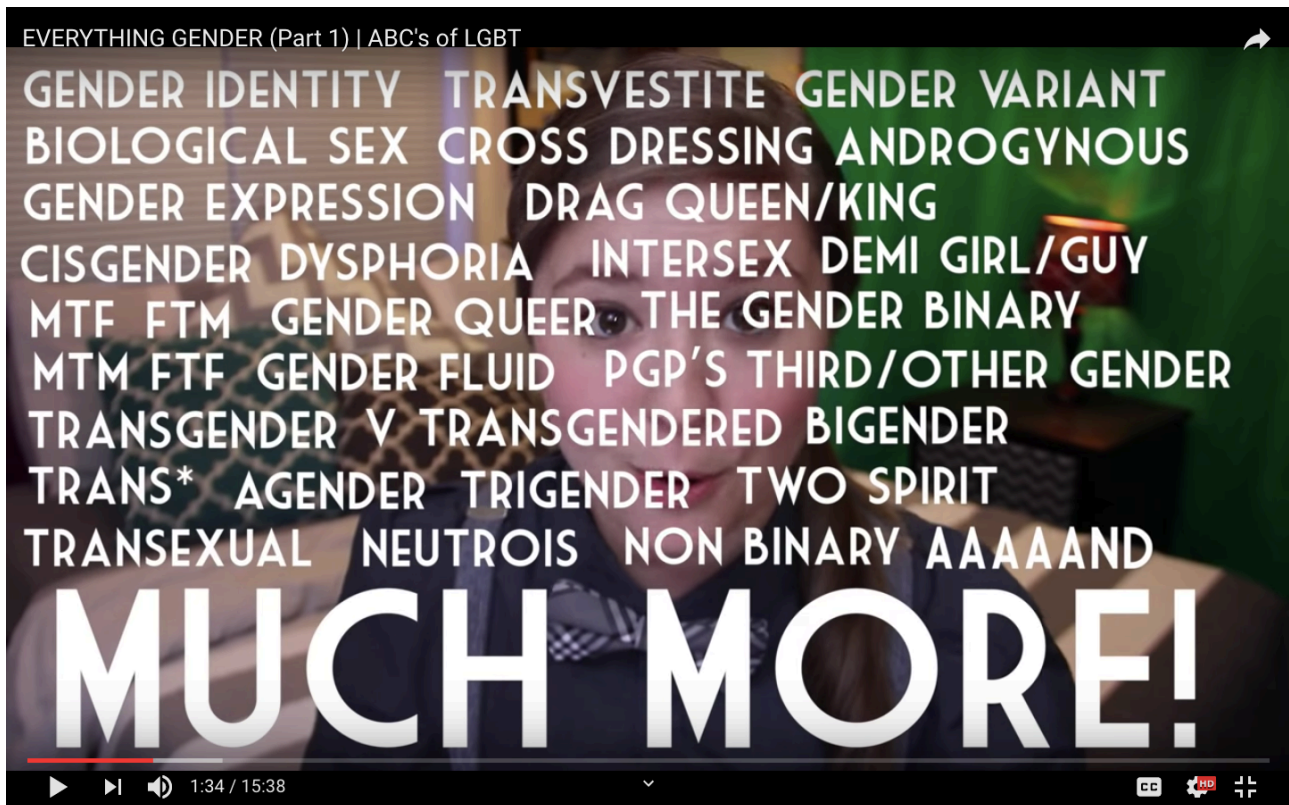
Kehodysforian kääntäminen euforiaksi, siis nautintoon, juhlamieleen ja suruttomuuteen, voidaan ehkä myös nähdä terapeutisena vastavoimana ”väärän ruumiin” diskurssille. Transyhteisössä on noussut tarve sanallistaa siis tunnetta siitä, kun asiat menevät oikein ja hyvin ja ihminen tulee nähdyksi omana itsenään. Ilo siitä on verrattavissa suoranaiseen euforiaan. Se myös risteää mielessäni vammaistutkimuksen kanssa. Valo Vähäpassi kirjoittaa artikkelissaan ”Transsukupuolisuuden poliittis-relationaalinen malli” transtutkimuksen yhtymäkohdista vammaistutkimuksen kanssa. Niin vammaisuus kuin transsukupuolisuus nähdään normeista poikkeavina ruumiillisuuksina. Molempien suhde esimerkiksi lääketieteeseen on problemaattinen. Molempiin ruumiillisuuksiin liittyy ajatus hoidon tarpeesta, esimerkiksi sukupuolenkorjausleikkaus ja apuvälineet. (Rossi 2019, luentodiat). Myös vammaisdiskurssissa on keskustelua ylpeydestä. Kuten sukupuolen ja sukupuolen ilmaisun kohdalla, on myös vammaisuuden kohdalla oleellista kysyä kysymyksiä kuten kuka määrittelee vammaisuuden? Lääkäri? Ihminen itse? Yhteiskunta? Onko meissä ihmisissä lopulta enemmän yhtäläistä kuin eroavaa? Myös ajatus siitä, että sekä vammaisuuden että vammattomuuden voi nähdä yhteiskunnallisina konstruktioina ja merkitysrakennelmina on merkittävä. Samaan tapaan kuin heteroseksuaalisuutta, on myös

vammattomuutta vaikea nähdä omana entiteettinään. Toisaalta heteroseksuaalisuus ei välttämättä liity transsukupuolisuuteen mitenkään.

Identiteetin määrittämisen vapaus ja toisaalta iän merkitys videoiden katsomisessa nousivat keskusteluissa esiin.

Se, että ne nimet on toki, tai ne jotkut tavat määrittää sukupuolta ja seksuaalisuutta on sillä tavalla olennaisia, että mie en varmasti olis löytänyt niitä youtubettajia, tai jotkut toiset tavat määrittää itteensä. Mutta jotenkin sen avulla että on nähnyt, kuinka ihmiset niin monin eri tavoin rikkoo niitä konventioita, joita niihin määritelmiin liittyy, mahdollistaa sellasen laajemman olemisen, siis itselleni. (Tiitu)

Sukupuoltaan voi jälleen taas ilmaista myös monella eri tapaa. Monet tubettajat tekevät videoita, jotka opettavat katsojaa sukupuolen moninaisuudesta ja välistä tiheästikin vaihtuvista merkityksistä ja tavoista kuvata seksuaalisuutta ja sukupuolta. Hyvä esimerkki ns. opetusvideosta on AshHardellin maaliskuussa 2015 tekemä video EVERYTHING GENDER (Part 1) | ABC's of LGBT (Hardell, Ash 13.3.2015), jolla useat eri tubettajat kertovat videopätkissä sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvää sanastoa ja merkityksiä. Videolla tubettaja Jake Edwards kuvailee biologisen ja sosiaalisen sukupuolen eroa näin: biologinen viittaa genitaaleihin, kromosomeihin ja vartaloon, johon ihminen syntyy. Sosiaalinen sukupuoli, sukupuolen ilmaisu ja sukupuoli-identiteetti puolestaan viittaavat siihen, mitä ihminen kokee aivoissaan ja päässään. Sukupuoli-identiteetti voi olla mies tai nainen tai yhdistelmä jotakin ”muunsukupuolisuuden kauniista maailmasta”.

Esimerkkikuva sukupuolen käsittelystä monenlaisesta vinkkelistä.

Toisinaan videot keskittyvät myös ns. läpikäymiseen (englanniksi passing) tai läpimenemiseen. Läpimenemisen termillä kuvataan sitä, kuinka ihmisen sukupuoli tulee tulkituksi toisten kautta. Yksinkertaisesti ilmaistuna kyse on siitä, tuleeko nähdä ja kohdelluksi sen sukupuolen edustajana, mitä kokee olevansa. Kun henkilö ns. ”menee läpi” tukee hänen ulkonäkönsä, ruumiinkielensä, äänensä ja puhetapansa käsitystä hänen sukupuolestaan. Läpimenevän ihmisen sukupuolta ei kyseenalaisteta, koska ihmisille ei tule mieleen, että siinä olisi mitään kyseenalaistettavaa.

Tiitun puheessa nousi esille ajatuksia siitä, miten lääketiede on vaikuttanut läpimenemisen prosesseihin transkontekstissa ja siitä, miten osa ihmisistä ei koe tarvetta korjaushoitoihin ja miten tubettajat esittävät esimerkkejä siitä.

Myös koska nämä ihmiset on saanu tillaa enemmän, koska miusta tuntuu et ne on tullu tunnustetuksi myös, no esimerkiksi lääketieteen taholta ja se valitettavasti tuntuu määrittävän sitä paljon, ehkä myös se, että ihmiset on ottanu enemmän sitä oman itsen määrittelyn oikeutta pois siltä lääketieteelä. On paljon ihmisiä, jotka ei mene

minkkäänlaisiin hoitoihin, ihmisiä, jotka korostaa sen niinku sosiaalisen ”transitionin” merkitystä. (Tiitu)

Sosiaalinen läpimeneminen voi tarkoittaa – englanninkielisessä kontekstissa – esimerkiksi toivotun sukupuolipronominin käyttöä. Muunsukupuolisten ihmisten näkökulmat ovat selkeästi tubetuskontekstissakin hieman erilaisia, kuin tiukasti kahteen sukupuoleen sitoutuvien transihmisten videoissa. Ns. ”väärässä ruumiissa” olemisen onkin muodostunut tyypilliseksi narratiiviksi transyhteydessä. Asia on sillä tavalla monimutkainen, että ”väärässä kehossa” olemisen narratiivin toistaminen saattaa edesauttaa lääketieteellisten sukupuolenkorjaushoitojen turvaamista, mutta samalla tämän retoriikan käyttö osallistuu niiden transihmisten toiseuttamiseen, joiden kokemukset poikkeavat tästä normatiiviseksi muodostuneesta narratiivista. Alasuutari ja kollegat (2017) viittaavat David Valentineen (2007), joka osoittaa, että intersektionaalisuuden näkökulmasta transgender-termin käyttö yläkäsitteenä kaksijakoisen sukupuolen rajoja ylittäville ruumiille ja identiteeteille on siinä mielessä ongelmallista, että kaikki kattotermin alle ulkoa luokitellut ihmiset eivät tunnista sitä omakseen. Tällöin on vaarana tehdä tavalla tai toisella marginaaliin jäävien ihmisten kokemukset näkymättömiksi. Se ei kuitenkaan kuvasta kaikkia keho- ja identiteettikokemuksia. Kun on kyse marginaalisesta ilmiöstä, voi tarve näkyväksi tekemiseen olla todella iso.

Varmasti se voi myös tukea sellaista emmiä, jotaki toksista maskuliinisuutta, jos sen halluu silleen kovin. Tai että varmasti tukea saa kaikenlaisille identiteeteille. Jos haluaa olla todella binäärinen mihin suuntaan tahansa, niin tuube tarjoaa kaikille kyllä mahdollisuuden. (Tiitu)

(kysyn tarkennusta, että miten tukee toksista maskuliinisuutta)

Koska lääketiede on antanut tietynlaisen mallin siitä, kuinka ihmisten tulis, öö, ”transition” niin sitten sen varjoon on helposti jäänyt sellaiset asiat ku ihmisten oma tahto tai kokemus tai, öö, tai se että ylipäänsä puhutaan jostakin läpipääsemisestä tai läpimenemisestä niin se tapahtuu todella eri tasolla nyt. (Tiitu)

Kuten aikaisemmin todettiin, ovat Alasuutari ja kollegat maininneet, kuinka suomalainen julkinen keskustelu sukupuolen moninaisuudesta on suurimmaksi osaksi keskittynyt lääketieteen ja osittain myös lainsäädännön konteksteihin: eniten puhuttavat translain uudistus ja intersukupuolisten lasten hoitokäytännöt. (Alasuutari ym. 2017, 2–5). Tähän kontekstiin tubetusvideot ja muunsukupuolisten joukko tuovat raikkautta ja uusia näkökulmia.

- se on myös ihanaa siin niinku erityisesti queer-tubetuksen maailmassa et voi just kokea sellaista jotenkin ylpeyttä ja et on vaan mahtavaa et näist asioista puhutaan ja et pystyy samaistamaan itsensä johonkin. (Linda)

Maggie Nelson (2015) pohtii esseistisessä kirjassaan *Agronautit* transsukupuolta ja muutosta:

”Miten sen selittäisi – ”trans” -etuliite voi toimia ylimalkaisena selityksenä, mutta siitä nopsaan kehkeytyvä valtavirran kertomus (”syntynyt väärään ruumiseen”, mikä edellyttää kirurgista pyhiinvaellusta kahden kiinteän päätepisteen välillä) on toisille turha – mutta toisille taas osittain, joskus perustavanlaatuisestikin, tarpeellinen?”

(Nelson 2015, 77–78)

Nelson toteaa myös kirjassa, että paras tapa selvittää, miten ihmiset suhtautuvat sukupuoleensa tai seksuaalisuuteensa – tai ylipäätään mihinkään – on kuunnella, mitä he sanovat ja yrittää kohdella heitä sen mukaisesti. Siksi tubetuksella on mielestäni poliittinen ja uudenlainen voima areenana, jolla erilaisia sukupuoliä ilmaisevat ihmiset saavat äänensä kuuluviin omilla ehdoillaan ja sanoillaan. Useiden tubettajien kohdalla voi myös puhua pitkistä kaarista niin sukupuolen, kuin seksuaalisuuden kehityksen suhteen.

Oman kokemuksen peilaaminen: koskee minua vs. ei koske minua

Viimeinen merkitysdikotomia, jota olen aineiston analyysia tehdessäni tarkastellut, liittyy oman kokemuksen peilaamiseen, siihen mitä haastateltava näkee videoissa ja missä määrin niihin samaistuu. Tähän liittyy myös ikä. Suomen mielenterveys ry:n sivujen ”Identiteetti - Kuka minä olen?” artikkeli kuvailee identiteetin kehityksen aktiivisena pohtimisena, kyseenalaistamisena ja vertaamisena siihen, millainen ihminen on ja millaisiin ryhmiin ihminen haluaa kuulua. (mieli.fi) Queerina olemiseen liittyy usein ulkopuolisuuden, hiljentämisen ja näkymättömmäksitekemisen tunteita ja teemoja. Fanny Abrahamsson (2016) kirjoittaa tästä kirjassaan *Vad är queer?* Jokainen ihminen peilaa itseään ja identiteettiään toisiin ihmisiin. Hän siteeraa meksikolaista kirjailija-aktivisti Gloria Anzaldúa (1999), joka kirjoittaa identiteetin moninaisuudestaan (käännös minun):

”Kärsimme totaalista despoottisesta dualismista, joka käskee meitä olemaan joko yhtä tai toista. (...) Mutta minä, kuten muut queerit ihmiset, olen kaksi persoonaa kropassa, mies ja nainen. (...) Katolilaisen kasvatuksen saaneena lesbona, heteroseksuaalisuuteen indoktrinoituna valitsin olla queer. Kuljen mielenkiintoista tietä, jolla liukastelen valkoisuuden, katolilaisuuden, meksikolaisuuden, syntyperäisen ja vaistojeni varassa.

Anzalduan äänessä kuuluu intersektionaalisuuden vaikutus. Intersektionaalinen luokittuminen vaikuttaa sekä siihen, kuinka subjektiä katsotaan ulkoapäin, että siihen, miten subjekti itse asettuu identiteetiltään suhteessa muihin.

Linda kertoo, miten on katsojana käynyt pitkää prosessia ulkoisen olemuksen ja sukupuolen ilmaisuun liittyvistä teemoista. Miten se mitä näemme ja toisaalta *miten* katsomme, auttaa meitä ymmärtämään maailmaa ja sekä itseämme että toisia osana sitä? Miten suhteemme toisiin muokkaa omaa näkemistämme?

Must se on ollu kans mielenkiintosta se oma kaari siinä. Totta kai kaikki voi muuttua tästä eteenpäin mut se myös että must tuntuu et mun on pitänyt käydä myös sellanen elämänvaihe, missä mä oon ikään ku miettinyt sitä tosi paljon, et mä oon ollu aika paljon rajottuneempi ja sellanen niinku herkempi ja sellanen tosi jotenkin herkkä sen suhteen et miten mua saa niinku, miten mulle saa puhua ja mihin mut saa lokeroida ja miltä mun kuuluu näyttää ja mitä mä saan — kaikki sellaset jotenkin omaan ulkoiseen olemukseen ja kaikkeen kokemukseen liittyvät asiat. Sit mä oon pikkuhiljaa jotenkin vapautunut siitä. (Linda)

Näen tämän pohdinnan heijastavan hyvin tuota suhteisuutta. Ikä on myös mielenkiintoinen tekijä sukupuoleen liittyvässä diskurssissa. AshHardell haastattelee videolla “It’s (NOT) Just a Phase – The Experiences on Nonbinary Folks 30-70 Years of Age” vähän vanhempia muunsukupuoliseksi identifioituvia ihmisiä. Hän haluaa haastaa videolla käsityksen siitä, että kaikki muunsukupuolisiksi itseään kutsuvat olisivat varhaisnuoria, teini-ikäisiä, tai parikymppisiä ja että muunsukupuolisuus olisi jokin ohimenevä trendi. Henkilöt pohtivat videolla tämän ajattelutavan liittyvän siihen, että sukupuolen moninaisuuteen liittyvä kieli ja diskurssi on kehittynyt vasta viime vuosina. ”Kieli on vihdoin tavoittamassa ja pääsemässä samalle tasolle sukupuolen realiteettien kanssa”, toteaa yksi haastateltavista. He muistuttavat myös siitä, miten muunsukupuolisuus ei ole pelkästään länsimainen ja valkoisuuteen liittyvä asia sen enempää kuin se olisi vain nuorten juttu. Linda pohtii iän ja ajan vaikutusta kysyessäni videoiden vaikutuksesta identiteetin kehitykseen.

Ehkä se et ku mä oon itse, itse niinkun ehtinyt silleen ehkä yli kolmenkymmenen vuoden ikään ilman sitä, et mä olisin kasvanut mitenkään silleen tubettajien siinä niinku maailmassa tai ilman mitään sellasta tietoutta ja sitä kulttuuria mitä se tubetus on tuonut mukanaan. Niin tota niin se on kiinnostavaa myös jotenkin tunnustella sitä, että mitä uutta se on tuonut mun identiteettiini se niiden ideoiden katsominen nyt tän ikäisenä. (Linda)

Se onkin mielenkiintoista, miten ihminen kokee sukupuolensa eri ikäisenä. Ehkä videoiden katsominen avaa vanhemmallekin ihmiselle mahdollisuuden oppia lisää itsestä. Voivatko videot ja niiden sisältämä informaatio, pohdinta ja positiiviset esimerkit vaikuttaa tai olla osallisena siihen, että ihmisen kokemus omasta sukupuoli-identiteetistä voi vahvistua jo hyvin nuorena?

Tiitu puolestaan kertoo löytäneensä rauhan sukupuoleen liittyvässä vertaamisessa ja määrittämisessä ja nimeämiseen liittyvissä asioissa.

Olennaista on kyllä myös se, kuinka paljon se on muuttanu mun suhdetta muihin ihmisiin. Että se on vähän ku, hmm, se on sama asia jollain tavalla. Tai se, että jollain tavalla se valtava kirjo ihmisiä ja erilaisia selittämisen ja määrittämisen tapoja, joita ihmiset itsellensä ovat antaneet, niin on mahollistanut sen, että mie oon jollakin tavalla hyvin rauhassa sen asian kanssa. Tai että miun ei silleen, miulla ei oo erityistä tarvetta määrittää ihteeni tai antaa jonkunlaisia nimiä. (Tiitu)

Ne merkitykset, joita kaksi katsojani ovat videoille antaneet, esiintyvät osittain juuri arkipäiväisyyden ja toisteisuuden teemoista.

Tämä synnyttää sosiaalista pääomaa. Sosiaalista pääomaa kerryttää Pierre Bordieun (1986) mukaan tuttavuus, arvostus, hyväksyntä ja ryhmään kuuluminen. Se perustuu kestävään materiaaliseen ja symboliseen yhteenkuuluvuuteen, jota ylläpidetään materiaalisin ja symbolisin keinoin. Sosiaalista pääomaa kerryttävät nykyisin myös seuraajat internetissä. Pääoma riippuu yhteyksien verkostosta, joita yksilöt pystyvät luomaan ja toisaalta siitä (taloudellisen, kulttuurisen tai symbolisen) pääoman määrästä, jota seuraajilla on. (Bordieu 1986, 248–252.) Nämä edut nousevat vakaista suhteista, jotka voidaan luoda myös organisaatioiden ja instituutioiden välille. Arkiselta internetjulkisuudelta vaaditaan Abidinin mukaan jatkuvuutta ja säännönmukaisuutta, jotta tällainen läheisyyden ja luottamuksen suhde syntyy. (Abidin 2018, 32–33.) Transyhteisön voi nähdä omana arkisen internetjulkisuuden seuraajajoukkona ja yhteisönä. Kuuluminen ja liittyminen voi siis toteutua paitsi affektiivisena suhteena ihmisiin (mm. tubettajiin) tai suhteena käytäntöihin, paikkoihin ja tiloihin. Tämä liittyy mitä luontevimmin myös queerpolitiikkaan ja intersektionaalisuuteen.

7. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET – ”21st century skills”

Lukutaito on perinteisesti nähty kykynä lukea ja kirjoittaa. Medialukutaidossa luku- ja kirjoitustaidot laajenevat perinteisestä tekstistä mediateksteihin. Mediatekstit ovat muodoltaan erilaisia mediasisältöjä, kuten kuvaa, videota ja ääntä tai näiden yhdistelmiä. Tubetusvideot asettuvat tähän kontekstiin.

Ruotsalainen pedagogi ja tutkija Ola Erstad (2015) kirjoittaa 2000-luvun taidoista ja mediataitovalmiuksista. Erstadin mukaan lasten ja nuorten mediataitovalmiuksissa on kyse oppimisesta ja kielitaidosta, tai kielitaidoista monikossa. Hän käyttää termiä ”literacy”, jonka käännän suomeksi muotoon medialukutaito. Oppiminen ja medialukutaito perustuu sille, minkälaisia tiedonmuodostuksia teemme meitä ympäröivästä informaatiosta. Kielitaitoa on myös, miten kommunikoimme käyttäen eri keinoja, myös ei-kirjallisten tekstien perusteella. Kielitaito muuttuu ja kehittyy ajan mukana meille mahdollisten kulttuuristen työkalujen myötä. (Erstad 2015, 89.) Yksi tällainen oppimisen väline voi olla videosesee tai tubettajan videot.

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelin minkälaisia merkityksiä trans- ja muunsukupuolisten tubettajien videoille annetaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli sekä avata tubetusta yhtenä median muotona että selvittää, minkälaista vaikutusta videoiden katsomisella on katsojalle, joka pohtii sukupuoli-identiteettiään. Kysyin tutkimuksen aikana itseltäni myös kysymyksiä: voiko videoiden katsomisesta olla jotain hyötyä? Ovatko ne silkkaa viihdettä vai auttavatko ne identiteettityöskentelyssä? Millä tavoin valtasuhteet ja kaupallisuus vaikuttavat katsomiskokemukseen? Minua kiinnosti myös tarkastella videoiden sisältöjä ja sitä minkälaisia yhteneviä ja eroavia elementtejä niissä on.

Valitsin 12 tubettajaa esimerkkivideoiksi. Koska haastateltavia oli vain kaksi ja haastattelunaineisto on siksi pienimuotoinen ei tutkimuksen yleistettävyyks ole iso. Ajattelen, että koska tubetus on lajina suhteellisen uusi ja transsukupuolisten tubettajien vaikutuksista katsojiin ei ole vielä kovin paljon tutkimusta, oli mielekästä myös avata tubetuksen ja internetjulkisuuden teemaa kuvataidekasvatuksen kontekstissa. Oli huojentavaa löytää pitkällisen etsimisen jälkeen Crystal Abidinin tutkimukset internetjulkisuudesta, vaikka hänen kirjoituksensa sinällään eivät kosketa yhtä suoraan sukupuolentutkimusta kuin omani. En onnistunut löytämään kovin montaa juuri transsukupuolisuuteen ja tubetusmaailmaan liittyvää akateemista tekstiä. Mietin, jäikö tutkimukseni liian pelkistetylle tasolle tämän takia. On myös huomioitava, että tutkimuksessa mukana olleet

henkilöt ovat olleet kiinnostuneita tubetusmaailmasta ja sukupuolentutkimuksesta. Mikäli tutkimuksessani mukana olleet henkilöt olisivat olleet asiasta vähemmän kiinnostuneita tai siihen jollain toisella tavalla suhtautuvia, eivät tutkimukseni tulokset olisi todennäköisesti samoja. Seuraavaksi olisi kiinnostavaa tehdä tutkimusta isommalla otannalla.

Aineiston analyysimenetelmän valintana sisällönanalyysi oli toimiva valinta aineiston jäsentämiseen ja tulkitsemiseen. Päädyin luonnostelevaan aineistoa dikotomioiksi tai vastinpareiksi, esimerkiksi niin että tubetusvideo voi olla joko ”levollista hengausta” tai ”kiihkeärytmistä”. Pohdin videoiden sijoittumista näihin dikotomioihin. Kuvioin ja ryhmittelin ja sain näin hahmotettua kokonaisuuksia ja merkityksiä. Näin pääsin kiinni sekä haastateltavien merkityksenantoon, sekä siihen kuinka merkitykset linkittyvät ja lomittuvat.

Tutkimukseni kannalta minulle oli oleellista ymmärtää, miten tieto muodostuu spiraalimaisesti ja tipahdellen. Aineisto oli videoiden osalta alusta asti hyvin laaja ja minulla kesti aikaa löytää oikea analysointimuoto ja rajaus. Pro gradun muodossa yhdestä yksittäisestäkin tubetusvideosta voisi saada aikaan tutkielman. Koen kehittyneeni tutkimuksen teon hallinnassa kokonaisvaltaisesti. Toteutin tutkimukseni eettisiä tutkimusperiaatteita kunnioittaen ja omasta mielestäni onnistuneesti. Kysyin haastatteluissa kenties liian suoran kysymyksen videoiden vaikutuksesta identiteettiin. Haastateltavat vaikuttivat kokevan kysymyksen vaikeana vastata. Ymmärsin asian graduseminaareissa, en tajunnut kierrättää kysymyksiä toisilla seminaarilaisilla ennen kuin pidin haastattelut. Se olisi voinut olla hyvä ennakkotoimi. Pidin huolta tutkittavien anonymiteetista.

Tutkimuksen teko on lisännyt kriittistä suhtautumistani YouTubeen. Merkityksen ja kokemuksen tutkiminen laadullisen tutkimuksen keinoin on sinällään haastavaa, koska sillä ei saa määrällisiä tuloksia ja tulokset vaativat tulkintaa ja yleistystä. Ajattelen, että merkitys on enemmän kuin tietylle asialle – tässä tapauksessa sukupuoli-identiteetille – annetut määritelmät. Merkityksellisyys on perustavanlaatuisen olemisen tila, jonka kautta ihminen maailman kokee. Tämä puolestaan kytkeytyy laajempaan konstruktionistiseen ajatukseen todellisuuden sosiaalisesta rakentuneisuudesta. Yksi asia vaikuttaa toiseen. Merkityksenanto ei vain kuvaa maailmaa, vaan myös rakentaa sitä. Näin ollen esimerkiksi algoritmit, leikkaus ja huumorinkäyttö queer-tubettajien videoissa kaikki ovat osana rakentamassa merkityksiä katsojille. Kysymykseen ovatko videot silkkaa viihdettä vai auttavatko ne identiteettityöskentelyssä, koen vastauksen olevan monisyinen. Osittain on kyse siitä, että transrepresentaatio on ollut niin niukkaa ja koko käsitys sukupuolesta ja terminologiasta, jolla sitä kuvataan, on laajentunut 2010-luvulla. Asiat voivat olla viihteellisiä ja

opettavaisia samaan aikaan, ei joko tai vaan sekä että. Se että joku transnuori tai yhtä hyvin vanhempikin ihminen löytää videot voi olla hyvin merkityksellinen tiedonlähde ja samaistumiskanava.

Millä tavoin valtasuhteet ja kaupallisuus vaikuttavat katsomiskokemukseen? Kaupallisuus vaikuttaa sillä tavalla, että tullakseen ammattitubettajaksi on samalla tehtävä yhteistyötä kaupallisten tahojen kanssa. Tämä saattaa asettaa rajoituksia videoiden sisällöille. Tämän tekee algoritmi, joka määrittelee videoiden metadatan ja muiden tekijöiden kautta sen kaupallista potentiaalia. Algoritmi tutkii ja päättää, onko videossa jotain sellaista, mihin mainostajat eivät halua tulla liitetyksi. Toisin sanoen YouTube poistaa mainokset videoista, joiden sisältöä on liputettu tai joissa on teemoja, jotka on nähty häiritseviksi ja vaikuttaa näin ollen tubettajan tuloihin, jotka ovat mainosten määrästä riippuvaisia. Sen seuraukset näkyvät joskus sisällöissä.

Tutkimuksen aikana selvisi, että videoiden katsomisella on vaikutusta yhteisöllisyyden tuntuun ja he kokivat tulevansa nähdyksi. Mitä merkityksiä tuloksilla voisi olla koulumaailmassa? Opettajan on mahdollista tutustua yhdessä luokan kanssa tubetukseen yleisellä tasolla mutta erityisesti sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä videoita voisi käyttää apuna esimerkiksi terveystiedon tunneilla ja kuvataidetunneilla. Opettajan on hyvä myös tuntea ympäröivää visuaalista kulttuuria ja ymmärtää ns. epämuodollisen oppimisen merkitys taidekäsitykseen. Oppiaineeni kuvataide on visuaalista ja siinä käsitellään myös ihmisenä olemisen tematiikkaa. Koen, että valitsemani tutkimusaihe liittyy vahvasti kuvataidekasvatuksen sfääriin ja kertoo myös taiteen ja kasvatuksen monipuolisesta kentästä. Koen, että yksi gradutyöni merkitys onkin se, että sen kautta olen oppinut siitä visuaalisesta kulttuurista, joka opiskelijoita ympäröi. On tärkeätä ymmärtää mistä ja miten itse oppii epämuodollisesti ja huomaamattakin ja tiedostaa, että tämä vaikuttaa omaan taidekäsitykseen ja ihmiskäsitykseen.

Tutkimukseni lähti liikkeelle tarpeesta tarkastella sitä, mitä ihmiset oppivat ja *saavat* katsomalla tai hakeutumalla queer-tubettajien videoiden pariin. Hain näiden videoiden merkitystä ihmisten elämässä. Kyse on siitä, mitä katsoja tavoittelee katsomisella sekä tietoisesti että tiedostamattaan ja siitä, mitä katsominen hänelle antaa. Tuloksia ovat:

- a) viiteryhmään kuulumisen tunne on tärkeä osa katselua
- b) algoritmit helpottavat itseä kiinnostavien videoiden löytämistä
- c) videot tukevat eri ikävaiheessa tapahtuvaa sukupuolen pohdiskelua
- d) videot tuovat helpotusta lokeroinnin ja voimakkaan itsensä tarkkailun käsittelyyn

- e) videoista saa tietoa tärkeistä asioista liittyen sukupuoli-identiteettiin ja seksuaalisuuteen
- f) mahdollisuus tavata erilaisia ihmisiä niistä viiteryhmistä, joihin kokee kuuluvansa maantieteellisestä sijainnista huolimatta

Tutkielman alkupuolella viittasin saksalaiseen filosofiaan ja kirjailijaan Carolin Emckeen, joka kuvaili seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkyvyyttä (ks. luku ”Sukupuolen moninaisuus”). Emcke pohti sitä miten vaikeata seksuaali- tai sukupuolivähemmistön edustajan on ”käsittää itseämme *meinä ja milloin minuna*” ja kuinka toisenlaisuudella on oltava merkitystä ja milloin se saa olla merkityksetöntä. On jollain tavoin mullistavaa, että ihmiset tekevät YouTubessa itse videonsa. He toimivat samaan aikaan ohjaajina, leikkaajina ja käsikirjoittajina itse ja saavat näin itse myös määritellä tavan, jolla kertovat itsestään ja identiteetistään. Toki osa tubettajista saattaa palkata myös muita ihmisiä näihin töihin. Lopputulos on kuitenkin jotain muuta, kuin valtavirtaelokuvaa, jossa transhahmot yhä enimmäkseen loistavat poissaolollaan.

Kuvataidekasvatus voi osaltaan olla mukana muuttamassa asenteita transsukupuolisuutta kohtaan. Taidekasvatuksen yhteiskunnallinen rooli ja videotaiteen näyttäytyminen sosiaalisessa mediassa ovat läsnä tutkimuksessani ja lähtökohdissani. Olen tietoinen siitä, että pitkän diskriminaation takana on laajoja syitä ja että muutokset eivät tapahdu hetkessä. Kieli, asenteet, uskomukset ja käytännöt eivät muutu sormia napauttamalla, mutta uskon, että taidekasvatus voi olla osana muuttamassa lasten ja nuorten sekä aikuistenkin ajattelutapoja. Maailma on täynnä eriarvoisuutta ja tietämättömyyttä, mutta uskon, että ihmisten keskinäinen kunnioitus voi kasvaa taiteessa.

LÄHTEET

Aaltola, Juhani. 2018. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa: Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus, Jyväskylä

Abidin, Crystal. 2015. Communicative ❤️ Intimacies: Influencers and Perceived Interconnectedness. *A Journal of gender new media and technology*, 11(8)

Haettu 4.1.2020 osoitteesta:

<https://adanewmedia.org/2015/11/issue8-abidin/>

Abidin, Crystal. 2018. *Internet Celebrity. Understanding fame online*. Emerald Publishing Limited.

Abidin, Crystal. *Cultures of Internet Celebrity on YouTube*. Luento. URL

<https://www.youtube.com/watch?v=zknz1b7t4jc>. Linkki tarkistettu 29.5.2020

Ambjörnson, Fanny. 2016. *Vad är queer?* Stockholm : NoK

Aikamerkki.org. Tubetus tuli jäädäkseen. Haettu 6.10.2019 osoitteesta:

<https://aikamerkki.org/tubetus-tuli-jaadakseen/>

Alexa Internet, Inc. 2020. The top 500 sites on the web.

Haettu 31.1.2020 osoitteesta <https://www.alexa.com/topsites>

Ammattinetti. Tubettaja. Haettu 18.10.2019 soitteesta:

<http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/e9f5d4920a6534460084b1aff723b2eb>.

Anttila, Pirkko. 2005. *Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta*. Artefakta 16. AKATIIMI Oy. Tallinna.

Alasuutari, Varpu., Kondelin, Sade., Tainio, Luca., Toriseva, Roosa & Vähäpassi, Emmi. 2017. *Transtutkimuksen ja intersukupuolisuuden tutkimuksen ajankohtaisia kysymyksiä*.

Sukupuolentutkimuksen lehti, 17(1)

- Bourdieu, Pierre. 1986. *The forms of capital*. Teoksessa (toim.) Richardson, John. G. 1986. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Connecticut: Greenwood Press
- Butler, Judith. 2006. *Hankala sukupuoli. Feminismi ja identiteetin kumous*. (Suom. ja toim. T, Pulkkinen & Leena-Maija Rossi). Helsinki: Gaudeamus
- Colliander, Jonas. 2020, 16.1. Ruotsin tähtibloggaaja hehkutti kesällä maailman-valloitustaan, mutta nyt hän on tehnyt konkurssin, myynyt luksus-huvilansa ja irtisanonut puolet henkilöstöstään – Mitä tapahtui? Helsingin sanomat. Haettu 16.1.2020 osoitteesta: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006374409.html>
- Emcke, Carolin. 2012. *Halu*. Vastapaino: Tampere
- Erstad, Ola. 2015. *Educating the Digital Generation. Exploring Media Literacy for the 21st Century*. Nordic Journal of Digital Literacy, 10(1). Noudettu osoitteesta: https://www.researchgate.net/publication/284918764_Educating_the_Digital_Generation_-_Exploring_Media_Literacy_for_the_21st_Century
- Freeman, Elizabeth. 2007. *Queer Belongings. Kinship Theory and Queer Theory*. Teoksessa Haggerty, George E & McGarry, Molly. 2007. *A Companion to Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer Studies*. Blackwell Publishing Ltd
- Hanson, Ellis (toim.) 1999. *Out takes. Essays on queer theory and film*. USA: Duke university press
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. 2001. *Tutkimushaastattelu*. Gaudeamus.
- Holma, Jenni., Järvenpää, Veera & Tervonen, Kaisu. 2017. *Näkymätön sukupuoli. Ei-binäärisiä ihmisiä*. Into kustannus.
- Huuska, Maarit. 2010. *Transsukupuolisuuden tutkimus Suomessa*. Teoksessa Saresma, Tuija., Rossi, Leena-Maija., Juvonen, Tuula. 2010. *Käsikirja sukupuoleen*. Vastapaino.
- Internet Creators Guild. YouTube De-Monetization Explained. Haettu 16.5.2018 osoitteesta:

<https://medium.com/internet-creators-guild/youtube-de-monetization-explained-44464f902a22>

Janhonen, Kristiina. 2017. YouTube nuorten toimijuuden ja vertaisoppimisen areenana – verkkoetnografin näkökulma

Nuorisotutkimuksen seuran sivut. Haettu 12.9.2019 osoitteesta:

<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma46>

J. Bond, Bradley & Miller, Brandon. 2017. *From Screen to Self: The Relationship Between Television Exposure and Self-Complexity Among Lesbian, Gay, and Bisexual Youth*. International Journal of Communication, 17(11)

KvaliMOT: Haettu 14.1.2020 osoitteesta:

https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html

Kumashiro, Kevin. 2002. *Troubling Education: Queer Activism and Anti-Oppressive Pedagogy*, Routledge. ProQuest Ebook Central. Noudettu osoitteesta:

<http://ebookcentral.proquest.com/lib/ulapland-ebooks/detail.action?docID=672522>.

Kähkönen, Lotta, & Wickman, Jan. 2015. *Sukupuolen moninaisuus ja queer-näkökulmat, I–X*. SQS – Suomen Queer-Tutkimuksen Seuran Lehti, 7(1–2). Noudettu osoitteesta:

<https://journal.fi/sqs/article/view/50793>

Lewis, Tim. 2013. YouTube superstars: the generation taking on TV – and winning. The Guardian.

Haettu 23.1.2020 osoitteesta <https://www.theguardian.com/technology/2013/apr/07/youtube-superstars-new-generation-bloggers>.

Luomanen, Jari ja Nikander, Pirjo. 2017. Haavoittuvat haastateltavat? Teoksessa Hyvärinen, Matti; Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna. 2017. *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino.

Mediakasvatus perusteissa. Opetushallituksen sivut. Haettu 24.4.2019 osoitteesta:

<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mediakasvatus-perusteissa>

Mieli. Suomen mielenterveys ry -nettisivut: Identiteetti: Kuka minä olen? Haettu 24.4.2020 osoitteesta

<https://mieli.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/identiteetti-kuka-min%C3%A4-olen>

Miller, Brandon. 2017. *YouTube as Educator: A Content Analysis of Issues, Themes, and the Educational Value of Transgender-Created Online Videos*.

Noudettu osoitteesta: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2056305117716271>

Moilanen, Pentti & Räihä, Pekka. 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Nissinen, Jussi. 2011. Luottamuksen rakentuminen moninaisuutta kunnioittaen. Teoksessa J. Hentilä & J. Nissinen & O. Ståhlström & L. Tuovinen (toim.). *Saanko olla totta?: Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Nelson, Maggie. 2015. *Argonautit. On opittava sietämään, että jokin voi olla enemmän kuin Kaksi*. Kustantamo S&S, Helsinki

Nuorisotutkimusseura.fi: YouTube nuorten toimijuuden ja vertaisoppimisen areenana – verkkoetnografin näkökulma

Haettu 12.1.2019 osoitteesta:

<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma46>

Olbers Croall, Moa-Lina. 2016. *I mitt namn - en bok om att vara trans*. Natur & kultur, Stockholm

Peda.net. Mitä on elinikäinen oppiminen ja miksi se on tärkeää?

Haettu 31.5.2020 osoitteesta: <https://peda.net/hankkeet/oppijat/ovo/lahtokohdat/elinikaisyyys/em>

Queer Queries. 2012. *Queer Time and Space: Family Structures and Kinship*. Haettu 1.6.2018 osoitteesta: (<https://complicatingqueertheory.wordpress.com/queer-families/queer-time-and-space-family-structures-and-kinship/>)

Rossi, Leena-Maija. 2019. *Ruumiin kyvykkyys, vammaisuus ja sukupuoli* [Luentodiat]. Haettu osoitteesta <http://optima.lapinkampus.fi>

Rossi, Leena-Maija. 2017. *HAURAS, KORJAAVA JA PARANTUMATON QUEER – katse ylpeyden, normatiivisuuden ja (uus)häpeän aikoihin*. SQS – Suomen Queer-Tutkimuksen Seuran Lehti, 17(1).

Rossi, Leena-Maija. 2010. Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.). 2010. *Käsikirja sukupuoleen*. Helsinki: Vastapaino

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Seppä, Anita. 2007. Kulttuurin kuvallistuminen. Teknologisoitumisen seuraus vai teoreettinen ylilyönti? Teoksessa Rossi, Leena-Maija & Seppä, Anita (toim.). *Tarkemmin katsoen. Visuaalisen kulttuurin lukukirja*. Tampere: Tammer-paino.

Sukupuolen osaamiskeskus.fi: Sukupuolen moninaisuuden sanasto

Haettu 12.2.2019 osoitteesta

<https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/>

Suomisanakirja.fi: Viraali-ilmiön määritelmä

Haettu 16.5.2019 osoitteesta:

<https://www.suomisanakirja.fi/viraali>

Suominen, Anniina & Pusa, Tiina (toim.). 2018. FAQ What? What the FAQ?

Where are Feminism and Queer in Finnish Art Education? Teoksessa Suominen, Anniina & Pusa, Tiina. *Feminism & Queer in Art Education*. Aalto ARTS Book: Helsinki.

Svensson, Jakob. 2019. Etnografi online. Teoksessa Ekström, Mats & Johansson, Bengt (toim.). 2019. *Metoder i media- och kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur AB, Lund.

Terävä, Hanna. 2019. Joka neljäs seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluva yläkoululainen kokee kotonaan fyysistä väkivaltaa. Yle.fi. Haettu 30.11.2019 osoitteesta:

https://yle.fi/uutiset/3-11089142?fbclid=IwAR113-i_gSE7-XZQR1PPbHONmbyQAwitDFJK7wvZuwx_uJ0I3W-UTa0BHnk).

TMM Update Trans Day Of Remembrance 2019: 31 reported murders of trans and gender-diverse people in the last year

Haettu 9.3.2020 osoitteesta

<https://transrespect.org/en/tmm-update-trans-day-of-remembrance-2019/>

Trasek.fi: Perustietoa sukupuolenkorjauksesta.

Haettu 14.5.2020 osoitteesta:

<http://trasek.fi/perustietoa/sukupuolenkorjaus/>

Vedenpää, Ville. 2018. Tubettajien tulot huimassa kasvussa – parhaiten tienaa TheRelaxingEnd-pelikanavan kasvoton tekijä

Haettu 6.10.2019 osoitteesta: <https://yle.fi/uutiset/3-10482971>

Vehkoo, Johanna. 2019. *Valheenpaljastajan käsikirja*. Kustanneosakeyhtiö Kosmos: Helsinki.

Vernallis, Carolin. 2013. *Unruly media: YouTube, music video and the new digital cinema*. Oxford University Press: Oxford

Vuoripuro, Verna. 2020. Ruotsin tähtibloggaaja hehkutti kesällä maailman-valloitustaan, mutta nyt hän on tehnyt konkurssin, myynyt luksus-huvilansa ja irtisanonut puolet henkilöstöstään – Mitä tapahtui? Helsingin sanomat.

Haettu 16.1.2020 osoitteesta

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006374409.html>

YouTube Official Blog: YouTube at 15: My personal journey and the road ahead

Haettu 10.3.2020 osoitteesta

<https://youtube.googleblog.com/2020/02/youtube-at-15-my-personal-journey.html>

YouTube Official Blog. Updates from VidCon: more users, more products, more shows and much more. Haettu 3.4.2017 osoitteesta:

<https://youtube.googleblog.com/2017/06/updates-from-vidcon-more-users-more.html#gpluscomments>

Youtube-videot lisäspäivämäärineen:

Dennis J. Riley: Yes, you can be non-binary AND a woman (15.12.2016)

<https://www.youtube.com/watch?v=BkZnFVbSKKo&t=179s>

Jackson Bird: Are Nonbinary People Trans Enough? w/ Grace Hardell (4.10.2018)

<https://www.youtube.com/watch?v=ABSOXepvhTA>

MilesChronicles: 1,000,000 GAYS and some not gays hi not gays (7.9.2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=meTE0hgGzno&t=4s>

MilesChronicles: COMING OUT IN MIDDLE SCHOOL? YES IN MY SWAMP (24.2.2018)

<https://www.youtube.com/watch?v=vISrjkOs1Y>

Steff Sanjati: Are There More Than 2 Genders? | Q&A #16 | Stef Sanjati (28.6.2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=eO8m8yVkInY>

uppercaseCHASE1: My channel is going to be deleted.... (28.5.2018)

https://www.youtube.com/watch?v=6LnYJi_64a0

Riley J. Dennis: Do trans people need to "pass"? (25.10.2018)

<https://www.youtube.com/watch?v=b2X0ztko3no&t=37s>

Lindsay Ellis: YouTube: Manufacturing Authenticity (For Fun and Profit!) (11.9.2018)

<https://www.youtube.com/watch?v=8FJEtCvb2Kw>

Ash Hardell: It's (NOT) Just a Phase - The Experiences on Nonbinary Folks 30-70 Years of Age (17.5.2019)

<https://www.youtube.com/watch?v=Bo2FgrTfubw>

Työn nimen lainaus ”Se oli mun sellanen henkireikä. Sielt mä opin tosi paljon.” videolta:

TRANSSUKUPUOLISUUS | MUN TARINA | THESANTERIT

https://www.youtube.com/watch?v=PmHDj_oRw2A&t=452s